



HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Kilpailua ajan kanssa

Blogikirjoittajien näkemyksiä kiireestä sekä sen helpottamisesta

Helsingin yliopisto
Kasvatustieteiden maisteriohjelma
Kotitalousopettajan opintosuunta
Pro gradu -tutkielma 30op
Kotitaloustiede
Toukokuu 2020
Mira Kylliäinen

Ohjaaja: Minna Autio



Tiedekunta - Fakultet - Faculty Kasvatustieteellinen tiedekunta, Kasvatustieteiden maisteriohjelma		
Tekijä - Författare - Author Mira Kylliäinen		
Työn nimi - Arbetets titel Kilpailua ajan kanssa. Blogikirjoittajien näkemyksiä kiireestä sekä sen helpottamisesta.		
Title The race against time. Blogwriters' views on hurry and easing hurry.		
Oppiaine - Läroämne - Subject Kotitaloustiede		
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Pro gradu -tutkielma / Minna Autio	Aika - Datum - Month and year Toukokuu 2020	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 58 s
Tiivistelmä - Referat - Abstract		
<p>Tutkimuksessa tarkastellaan blogitekstien kautta sitä, miten kiirettä ja sen helpottamista kuvataan. Tutkimuksen tieteellinen kirjallisuus pohjaa ajan kokemiseen, kiireen sekä ajan puutteeseen liittyviin tutkimuksiin. Myös aikapaineisiin, arjen rytmeihin ja sekvensseihin, eri elämäntilanteiden kiireeseen ja kohtuullistamiseen (<i>eng. downshifting</i>) liittyvä tieteellinen kirjallisuus liittyy olennaisesti tutkielmaan. Keskeisiä tutkimuskirjallisuudessa esiin tulleita huomioita ovat, että aikapaineet liittyvät monesti perheen ja työn yhdistämiseen ja sen haasteisiin, työhön, mutta myös vapaa-aikaan. Kohtuullistamisen tematiikka liittyy tässä tutkimuksessa kiireen helpottamisen näkökulmaan. Kohtuullistamisen näkökohtiin liittyy monenlaisia tasoja, aina kevyemmistä elämäntapamuutoksista eettisiin valintoihin pohjautuviin kokonaisvaltaisiin elämänmuutoksiin saakka.</p> <p>Tutkimuksen aineistona on 62 blogikirjoitusta, joista analysoitiin kiireen ja sen helpottamiseen liittyviä ilmaisuja jäsenyyskategorisointi-menetelmällä. Jäsenyyskategorisointia käytettiin antamaan kuvaa siitä, miten blogikirjoittajien ajatuksia voidaan jäsenellä. Analyysin avulla luotiin seitsemän kategoriaa, joihin blogikirjoittajat asettuvat. Kategoriat ovat tunteilla tai tunteuksilla reagoivat, velvollisuudentuntoiset, monen tehtävän ja asian keskellä olevat, kiireen vastustajat, kiireestä pitävät, tiedostajat ja neuvokkaat ja rauhallisesti ja rennosti suhtautuvat. Kategorioista viisi muodostui kiireen ilmaisuista ja kaksi kiirettä helpottavista ilmaisuista.</p> <p>Tutkimuksen mukaan kirjoittajat liittyvät ilmaisussa kiireeseen tunteita, ja siihen suhtauduttiin esimerkiksi fyysisin tuntemuksin, velvollisuudentuntoisin ja jopa syyllisyydentuntoisin ajatuksin. Kiireisessä tilanteessa koettiin eletävän usean tehtävän ja asian keskellä. Kiirettä vastustettiin, mutta siitä myös pidettiin. Kiireen helpottamisen ilmaisussa tiedostettiin tahdin hillintämisen tarve ja esitettiin yleisölle erilaisia keinoja, joilla kiirettä voidaan helpottaa. Kirjoituksista kävi myös ilmi, että kiireettä helpotettiin suhtautumalla rauhallisesti, pysähtyen ja myös rennosti. Mahdollisena jatkotutkimuskohteena olisi tutkia, miten kotitalousopetuksessa olevat yläkoulun oppilaat kokevat kiireen omassa elämässään ja esimerkiksi millaisia elämäntilanteiden ja arjenhallinnan tapoja voitaisiin oppia kiireen helpottamiseksi.</p>		
Avainsanat - Nyckelord aika, ajan kokeminen, aikaköyhyys, aikapula, kiire, kohtuullistaminen, elämäntilanteiden kiire		
Keywords time, experiencing time, lack of time, hurry, downshifting, hurry in varying life situations		
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto – Helda / E-thesis (opinnäytteet)		
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information		



Tiedekunta - Fakultet - Faculty Educational Sciences		
Tekijä - Författare - Author Mira Kylliäinen		
Työn nimi - Arbetets titel Kilpailua ajan kanssa. Blogikirjoittajien näkemyksiä kiireestä sekä sen helpottamisesta.		
Title The race against time. Blogwriters' views on hurry and easing hurry.		
Oppiaine - Läroämne - Subject Home economics		
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Master's Thesis / Minna Autio	Aika - Datum - Month and year May 2020	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 58 pp.
Tiivistelmä - Referat - Abstract <p>The purpose of the study was to examine bloggers' expressions of hurry and easing hurry. This thesis explored how bloggers express hurry and ways to ease it in their texts. Previous research and scientific literature related to research includes a discussion related to the dimensions of time, experience of time, hurry, and lack of time. The literature related to time pressures, everyday life rhythms and sequences, hurry in varying life situations and downshifting is also essentially related to the thesis. Key observations in the research literature are that time pressures are often related to family and work reunification and its challenges, work, but sometimes also leisure time. The theme of downshifting in this study is related to the aspect of easing hurry. There are many levels involved in aspects of downshifting, from lighter lifestyle changes to ethical holistic changes in life.</p> <p>The study used textual material obtained from the Internet, 62 separate blog posts, whose expressions related to hurry and easing hurry were examined using the membership categorization method. Membership categorization was used to give an idea of how the thoughts of bloggers can be structured. The study provided an analysis that yielded seven membership categories that bloggers settle into. These categories are emotional or emotionally responsive, responsible, centered on many tasks and issues, hurry opponents, hurry lovers, aware and resourceful, and calm and relaxed. Five of the categories consisted of expressions of hurry and two of categories consisted of expressions regarding easing hurry.</p> <p>The authors associated emotion in their expression of hurry, and hurry was treated with, for example, physical feelings, sense of duty, and even guilty thoughts. When in hurry, writers felt that they were living in the middle of several things and tasks. The hurry was opposed but it was also liked. The expression of hurry facilitation recognized the need to slow down the pace and presented the public various ways to ease the rush. The writings also showed that the hurry was alleviated by calm attitude, slowing down and in a relaxed way. Area for further research would be to study how junior high school students in home economics teaching experience hurry in their own life and what kind of everyday life management skills they could learn in order to ease hurry.</p>		
Avainsanat - Nyckelord aika, ajan kokeminen, aikaköyhyys, aikapula, kiire, kohtuullistaminen, elämäntilanteiden kiire		
Keywords time, experiencing time, lack of time, hurry, downshifting, hurry in varying life situations		
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsinki University Library – Helda / E-thesis (theses)		
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information		

Sisällys

1	JOHDANTO.....	1
2	AJAN KOKEMISEN JA AJAN NIUKKUUDEN NÄKÖKULMIA.....	4
	2.1 Ajan kokeminen	4
	2.2 Ajan elementtejä ja aikakäsityksiä.....	6
	2.3 Kiire ja kiireisyys	8
	2.4 Aikaköyhyys.....	10
3	KIIRE JA KOHTUULLISTAMINEN KOTITALOUKSIEN AJASSA.....	13
	3.1 Ajankäytön ristipaineet asioiden yhteensovittamisessa.....	13
	3.2 Toisto, rytmit ja sekvenssit arjessa.....	15
	3.3 Kiire erilaisissa elämäntilanteissa.....	18
	3.4 Elämän kohtuullistaminen	24
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	29
	4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	29
	4.2 Tutkimusote ja tutkimusmenetelmä.....	29
	4.3 Tutkimusaineisto ja sosiaalisen median piirteitä.....	32
	4.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	35
5	BLOGIKIRJOITTAJIEN KIIREEN JA KIIREEN HELPOTTAMISEN ILMENEMINEN	37
	5.1 Tunteilla tai tuntemuksilla reagoivat	37
	5.2 Velvollisuudentuntoiset	39
	5.3 Monen tehtävän ja asian keskellä olevat.....	40
	5.4 Kiireen vastustajat	42
	5.5 Kiireestä pitävät	44
	5.6 Tiedostajat ja neuvokkaat	45
	5.7 Rauhallisesti ja rennosti suhtautuvat.....	47
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	50
	LÄHTEET	54

1 Johdanto

Kiire ja ajan vähyden tuntemus koettelee suurella todennäköisyydellä jokaisen elämää tavalla tai toisella. On kyse niin universaalista ja itsestään selvästä asiasta, että jokainen pystynee kuvailemaan kiireisyyden tunnetta. Anu Vasama (2017) kirjoittaa Helsingin Sanomien artikkelissaan, että kiire nähdään edelleen menestyvän ihmisen merkinä ja samaan aikaan toimeentuloon on tullut jopa epäilyttävää. Tienari ja Meriläinen (2016, s. 10, s. 26) kuvaavat nykyjohtajan ulkonäköön ja esiintymiseen liittyvää ilmiötä: johtajan tehtävään haetaan ”ajokoira”, sopusuhtaista, ketterää, kestävä, väsymätöntä ja suurta itseuria noudattavaa henkilöä. Työelämän tempo on sen verran kiivas, ettei rauhallisen flegmaattinen johtaja pysy mukana. Johtajuuskuva viestii sitä, miten kiire voidaan nähdä osana menestystä, statussymbolina (Bellezza, Paharia & Keinan 2017). Kuitenkin kiireen tuntu tuottaa myös epämukavia tunteita, kuten riittämättömyyttä useiden tehtävien edessä.

Kiire koetaan nykyajan ilmiönä, kun tietotekniikka on mahdollistanut reaaliaikaisen tiedonvälityksen ja elämä koetaan ”hektisenä”. Kuitenkin Elli Saurio kysyi Kodin kirjassa vuodelta 1938 (s. 10): *”Onko aikamme kuumeisine kiireineen, monenlaisine harrastuksineen ja huvituksineen muodostunut koteja vierovaksi tai ehkä tehnyt kodit entisessä merkityksessään tarpeettomiksi?”*. Elli Saurion viime sotia edeltävällä ajalla esitetyt ajatukset vaikuttavat nykypäivänäkin ajankohtaisilta, varsinkin hänen pohtiessaan sitä, onko kodin ulkopuolella tapahtunut edistys vienyt kotien kehittämistä tilan. Toisaalta Saurio pohtii, onko kodit jätetty oman onnensa nojaan kulkemaan kohti ei-toivottua kehitystä, joka on vastoin yhteiskunnan päämääriä. Ajatus siitä, että kodit ovat jääneet lapsipuolen asemaan muiden elämänalueiden rinnalla kuulostaa nykypäiväänkin asetettuna ajankohtaiselta, mutta aika ja yhteiskunta on kuitenkin muuttunut ja ihmisten elämään on muodostunut vuosikymmenten mittaan lisää aikavaateita.

Itseäni alkoi pro gradu -tutkielmani aihetta pohtiessani kiinnostamaan juuri kiire ja ajan puutteen tuntemus ja se, miten ihmiset sitä ilmaisevat. Myös sosiaaliseen median muoto – blogit – näyttäytyi kiinnostavana tutkimusaineistona. Tutkielma asettuu kotitaloustieteelliseen tutkimuskenttään, vaikka tutkimuksen aihe on lähellä myös yhteiskuntatieteellistä näkökulmaa. Kotitaloustieteessä Pirjo Korvela (2003, s. 5) on tutkinut perheenjäsenten yhteistä olemista ja tekemistä kotona, sitä millaiset tekijät siihen vaikuttavat ja myös perheenjäsenten yhteisen kokoontumisen dynamiikkaa. Sanna Sekki (2018, s. 172) on puolestaan tutkimuksessaan selvittänyt, millaista toimintaa sosiaalitoimen perhetyön vä-

lineen, sekvenssikartan käytön yhteydessä syntyy työntekijöiden ja perheen kohtaamisessa ja vuorovaikutuksessa. Tutkimuksen näkökulmana on rutiinien, rytmien ja suunnittelun konteksti.

Aikaan ja toistoon liittyen McGregor (2012) kirjoittaa toiston olevan jokapäiväisiä toimintoja, jotka nivoutuvat laajempaan toiston järjestelmään. Ihmiset esimerkiksi syövät, nukkuvat, työskentelevät, opiskelevat, siivoavat ja lepäävät joka päivä. Korvela ja Tuomi-Gröhn (2014, s. 15) kiteyttävät arjen ja rytmien rakentumisen määritelmää: arki muodostuu sekä välttämättömistä toiminnoista että harrastusluonteista toiminnoista. Arkirytmit puolestaan muodostuvat toimintojen järjestyessä ajallisesti suhteessa toisiinsa tiettyyn säännönmukaiseen järjestykseen.

Korvela ja Tuomi-Gröhn (2014, ss. 10–11) kirjoittavat, että nykyiseen yhteiskunnalliseen muutokseen liittyy nopea informaatioteknologian kehitys, yksilöllistymiskehitys ja väestön ikääntyminen. Informaatioteknologian kehittyminen on mahdollistanut monia uusia vuorovaikutuksen tapoja ihmisten ja työpaikan kanssa. Toisaalta työn ja palkattoman kotityön raja on hämärtynyt ja vuorovaikutuksen laatu ihmisten välillä on voinut muuttua. Yksilöllistyminen puolestaan näkyy vapautena päättää itse omasta elämänsä kulusta, erilaisten asioiden arvostamisena ja siten, että kehitys vähentää sosiaalisten ja yhteisesti muodostuneiden normien merkitystä. Väestön ikääntyminen puolestaan monesti negatiivisessa valossa, mutta unohdetaan ikääntyvän väestön esimerkiksi lapsilleen tai lapsenlapsilleen antaman avun merkitys.

Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksen vertailu vuosilta 2002 ja 2017 osoittaa, että kiireen kokemus on lisääntynyt. Tutkimuksen kyselyn väitteeseen siitä, joutuuko vastaaja koko ajan tekemään liian monia asioita, vastasi olevansa samaa mieltä 43 prosenttia naisista ja 40 prosenttia miehistä. Vuodesta 2002 vuoteen 2017 kyseisen väitteen kanssa samaa mieltä olevien määrä on kasvanut 10 prosenttiyksikköä. Kiireen kokeminen oli yleistynyt kaikissa ikä- ja sosioekonomisissa ryhmissä, mutta ylemmät toimihenkilöt olivat kiireisin väestöryhmä. (Pääkkönen 2020.) Vastaliikkeenä yhteiskunnan kiihkeätempoiseen tahtiin on kohtuullistamisen (*eng. downshifting*) katsottu tuovan ihmisille keinon hiljentää tahtia. Osbaldiston (2013, s. 4) toteaa, että on huomattavissa kasvavaa maailmanlaajuista tyytymättömyyttä nopeatahtiseen kulutuskapitalismiin ja nyky-yhteiskunnan kiihtyvään tahtiin. Tämä on johtanut vaihtoehtoisten, hitaampien elämisen tyylien etsintään.

Tässä tutkielmassa tutkitaan blogitekstien kautta sitä, miten blogikirjoittajat ilmaisevat teksteissään kiirettä ja sen helpottamisen keinoja. Vaikka blogitekstien tutkiminen antaa kuvan kirjoittajien omien ilmaisujen kautta, he todennäköisesti peilaavat kokemuksiaan myös oman kotitalouden näkökulmasta. Tavoitteena on selvittää, millaisiin jäsenyyskategorioihin blogikirjoittajat asettuvat kiirettä ja sen helpottamista koskevien ilmaisujensa kautta. Tutkimuksessa käytetään aineistona internetistä saatuja blogikirjoituksia, joiden kiireeseen ja kiireen helpottamiseen liittyviä ilmaisuja on tutkittu jäsenyyskategorisoinnin avulla. Tarkoituksena ei ole selvittää kirjoittajien identiteettiä, vaan jäsenyyskategorisointia käytetään antamaan kuvaa siitä, miten blogikirjoittajien ajatuksia voidaan jäsenellä.

Aiheesta on tehty aikaisempaa pro gradu- tutkimusta. Laitakari (2016) on tutkinut downshiftaamista sosiaalisena konstruktiona blogitekstien kautta. Salmela (2014) on tutkinut valtavirtaisen kulutuskulttuurin ja aikakäsitysten kyseenalaistajia suomalaisissa blogeissa. Nikulainen (2011) on puolestaan tutkinut opiskelijoiden kiirekokemuksia. Nousiainen (2015) on tutkinut kuluttajien käsityksiä aikaan ja ajankäyttöön liittyen ja Hietajärvi (2019) on tehnyt kriittistä diskurssintutkimusta kiireestä ja ajasta suomalaisessa työelämässä.

2 Ajan kokemisen ja ajan niukkuuden näkökulmia

Aika, aikakäsitykset ja ajan niukkuuden kokemukset linkittyvät olennaisesti kiireen tematiikkaan. Tässä luvussa tarkastellaan ajan ja aikakäsitysten ja ajan vähyden kokemiseen liittyviä käsitteitä.

2.1 Ajan kokeminen

Ajan tarkoitus ja merkitys on pohdittanut filosofi ja ajattelijoita kautta aikojen. Filosofiset näkemykset ajasta ja ajallisuudesta vaihtelevat. Antiikin Kreikassa Aristoteleen fyziikan pohdintoissa käsiteltiin aikaa. Roark (2011, ss. 1–3) toteaa, että Aristoteleen ”*Fysiikka*”-teoksen pohdinta ajasta perustuu ajatukseen, että aika on hylomorfista. Se muodostuu materiaan (*hylê*) ja muodon (*morphê*) yhdistelmästä. Hylomorfisen tulkinnan mukaan ajan materia on liike ja ajan muoto on ajan havaitseminen. Aika on Aristoteleen mukaan joukko liikettä, joka perustuu menneeseen ja tulevaan. Liike on itsessään määrittelemätöntä, mutta liike voidaan kuitenkin havaita. Havaitsemisen toiminnot toimivat määrittelevinä tekijöinä, joten tuloksena ovat määrittelyt, kineettisen pituuden sisältävät yksiköt, kuten ajallinen yksikkö. Ajan olemassaolo perustuu Aristoteleen mukaan liikkeen ja havaitsemiseen ja ennen kaikkea materiaalisten asioiden olemassaoloon. Tämä näkemys liittyy Aristoteleen tiukkaan ontologiseen käsitykseen, mutta loppujen lopuksi Aristoteleen tulkinta on, että aika on olemassa, tavalla tai toisella.

Mullhall (1996 s. 145) kuvaa kirjassaan filosofi Martin Heideggerin kuuluisinta teosta ”*Oleminen ja aika*” ja hänen eksistenssifilosofiaansa. Temporaalisuus tulee Heideggerin olemassaolon ajattelussa merkittäväksi tekijäksi. Heideggerin inhimillisen olemassaolon ilmentymä *Dasein* on maailman ”heitetty” projektio, joka elää hetkessä ja joka on rakentunut edellisten hetkien pohjalta. Nykyiset ja menneet hetket pohjustavat tulevia hetkiä ja siten *Dasein* on menneelle, nykyhetkelle ja tulevaisuudelle avoin. Olemassaolon merkityksellisyys tulee ajallisuuden kautta. Heideggerille ajallisuus ei ole kokonaisuus, kronologisesti liikkuvien hetkien jono, omaisuutta tai jonkin piirre. Sen sijaan ajallisuus on itsestään käynnistyvä ja itsensä ylittävä prosessi.

Morgan (2009, ss. 208–213) puolestaan kuvaa filosofi Emmanuel Levinaksen teoretointia ajan suhteen. Levinaksen kiinnostus aikaa, ajallisuutta ja historiaa kohtaan oli elämänmittaista. Levinaksen mukaan aikaan liittyy toisen ihmisen kohtaamiseen siten, että toisen henkilön kasvot nähdessämme ne assosioituvat kokemukseemme ajasta.

Tämä näkökulma antaa ajalliselle olemassaolollemme inhimillisen merkityksen. Levinas toteaa, että ajallinen kokemus tarkoittaa enemmän kuin pelkästään objektiivinen tai subjektiivinen käsitys. Verratakseen Levinaksen näkemystä, Morgan kuvailee objektiivisen ja subjektiivisen ajan ymmärryksen sisältöä: objektiivinen ajan käsitys on mitattavissa olevaa päivittäisiä aikayksiköitä, subjektiivinen ajan käsitys taas jokaiselle henkilökohtaisen ajan ymmärrystä. Levinaksen mukaan ajan ymmärrys sisältää näiden subjektiivisen ja objektiivisen käsityksen lisäksi oleellisesti myös sosiaalisen olemassaolon eettisen ominaispiirteen.

Roark (2011, s. 12) kuvaa myös J.M.E McTaggartin 1900-luvun alun tunnetuinta aikaan liittyvää analyysiä. McTaggartin mukaan on olemassa kaksi perustavanlaatuaista tapaa havaita aikaa: A-sarja ja B-sarja. Kumpikin sarja on metafysisesti alkukantainen rakenne, joka koostuu järjestyksellisestä, lineaarisesta tapahtumien jatkumosta. Näiden kahden sarjan eroavaisuus on siinä, miten niiden osat ovat järjestyneet. B-sarjan elementit ovat järjestäytyneet ”aikaisemmin kuin ”ja ”myöhemmin kuin”- suhteen mukaan. Jos joku tapahtuma on tapahtunut ajallisesti ennen jotakin toista, tämä seikka pysyy muuttumattomana. Tämä käsitetään kosmoksen pysyvänä piirteenä ja ymmärretään asioiden kestona. A-sarja on B-sarjan laajennus, ja sisältää ymmärryksen tapahtumien kronologisesta järjestyksestä, mutta myös menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisen suhteen.

Adam (1995, s. 29) kirjoittaa, että ajan kokeminen on olennainen osa ihmisenä olemista. Se, miten havaitsemme ja käsitteellistämme ajan kokemista, riippuu vahvasti kulttuurista ja historiallisesta ajankohdasta. Aikaa koskevat tarkoitukset ja arvot ovat vahvasti kontekstisidonnaisia. Tämä seikka tunnistetaan niin antropologisessa, sosiologisessa kuin historiallisessakin tutkimuksessa. Monesti aikaan liittyvä tutkimus on keskittynyt aikajärjestelmän mieltämiseen eri yhteiskunnissa ja siihen, miten aikaa havaitaan, organisoidaan ja rakennetaan ja luonnehditaan yhteisen sopimuksen mukaan. Shove, Trentman ja Wilk (2009, s. 2) toteavat, että aika on koordinaatiota ja rytmiä, mutta siihen liittyy aineellisia, tunteeseen liittyviä, moraalisia ja poliittisia ulottuvuuksia. Aikaa jäsentävät tietyt tapahtumat, kuten syntymä ja kuolema ja elämiseen liittyvät rutiinit. Ominaislaatuista ajalle on myös se, että se on kaikille yhteinen asia, eikä se ole vain jonkun tietyn tieteenalan tutkimuksen kohde.

2.2 Ajan elementtejä ja aikakäsityksiä

Adamin (1995, s. 3) mukaan aika on mukana elämässä kahdella olennaisella tavalla. Yksi näkökulma on ikääntymiseen liittyvä ja toinen näkökulma on se, että aika kuluu koko ajan ja päivän aikana tulisi saada tietyt asiat tehtyä. Vuosikymmenet ovat tärkeitä vedenjakkajia ihmisen elämässä, sillä niiden kautta ollaan tietoisia siitä, mitä halutaan olla ja tehdä ja toisaalta niihin liittyy myös sosiaalisia standardeja ja odotuksia. Rutiinit nousevat tärkeiksi, sillä ne vapauttavat yksilön sen punnitsemisesta, mitä asioita on tärkeää ajatella ja mitä taas voi unohtaa sillä hetkellä. Rutiinit tuovat turvallisuuden tunteen siinä mielessä, että rutiininomaisuus kertoo yksilölle sen, mikä on todellisuudessa mahdollista tehdä. Aika myös etenee omalla painollaan, eikä siihen voi vaikuttaa eikä sitä voi pysäyttää. Vuorokauden tunnit ovat ihmisen itsensä kehittämä tietty järjestelmä, jolla päivän ja yön vaihtelu ymmärretään.

Aika pitää sisällään rytmiä ja variaatiota, dynaamisen kehyksen, ajoituksen, synkronointia, kestoa, sekvenssejä, tempoa ja intensiteettiä. Nämä ajalle tyypilliset ominaisuudet näkyvät kaikilla olemisen tasoilla, planetaarisissa liikkeissä, fysiologisissa rytmeissä ja sosiaalisten yhteisöjen toimintamalleissa. Aika on myös itsestään selvää ja ilmiselvää, mutta toisaalta myös ohjaavaa, elettyä ja kulttuurisesti rakentunutta. Kaikki ajan ulottuvuudet ovat linkittyneet toisiinsa, ne ovat olemassa yhtä aikaa ja ne koetaan ja eletään yhtä aikaa. Ajan ulottuvuudet ovat myös arkipäivässä ja näkyvät eri tavalla, joskus näkymättömämpänä ja joskus teoretisoidumpana. (Adam, 1995, s. 17.)

Kamppinen (1999, ss. 10–11) kirjoittaa, että moderni aikakäsitteeseen liittyy ajatus, että aika on rahan kaltaista. Ajan hinnoittelu kuuluu olennaisesti teollisen yhteiskunnan toimintaan ja lineaarinen aika puolestaan on suuri kehys, johon hinnoittelu ja ihmiselämä sijoittuu. Länsimaalainen ihminen uskoo ajan lineaarisuuteen. Lineaarilla aikakäsityksellä tarkoitetaan ensinnäkin sitä, että ajanjaksoilla on alku, kesto ja loppu. Toiseksi sillä tarkoitetaan sitä, että ajanjaksot eivät toistu ja ne ovat ainutkertaisia. Lineaarista aikakäsitystä ovat osaltaan aikamme tapahtumien kuten teollistumisen, modernisaation tai esimerkiksi kristinuskon kehittymisen sijoittuminen siihen. Syklinen aikakäsitys puolestaan on vähentynyt yhteiskunnassa teollistumisen myötä. Toisaalta syklisyys on siirtynyt muihin elämäntilanteisiin, kuten rutiinien toistumiseen. Elämä ei ole enää riippuvaista vuodenaikojen ja vuorokausirytmien kierrosta. Elämää rytmittävät lineaarisen ja syklisen ajan vaihtelu, ja tätä aikaa paloitellaan ja hinnoitellaan. Myöhäismoderni yhteiskunta kuitenkin

muuttaa aikakäsityksiä ja aikaa itseään. Voidaan ajatella, että elämme laajennetussa nykyhetkessä, jonka sisällöt määrittävät elämisen laatua.

Lineaarille ajalle on tyypillistä alku ja loppu ja tapahtumien muodostuminen jonoksi. Syklinen aika taas on aluton, loputon ja siinä tapahtumatyyppit toistuvat. Heiluriaikakäsitys tulkitaan kosmogonisiin myytteihin kuuluvaksi ja siinä aika ja siihen olennaisesti liittyvät liike ja muutos ovat riippuvaisia toisilleen vastakkaisten voimien olemassaolosta. (Lynch 1979, Kamppisen 1999, s. 102 mukaan.) Myös absoluuttisen ja relatiivisen aikakäsityksen jaottelu on mielenkiintoinen. Absoluuttisessa aikakäsityksessä aika etenee tapahtumista riippumatta ja relatiivisen aikakäsityksen mukaan aika on toteutuneissa prosesseissa. Esimerkiksi absoluuttisen aikakäsityksen mukaan esimerkiksi juna lähtee silloin kun aikataulun mukainen lähtöaika on, kun taas relatiivisen aikakäsityksen mukaan juna lähtee silloin, kun ne ovat täynnä ja säät sallivat. (Kamppinen 1999, s. 102.)

Kellonajan aikakehykset, kuten sekunnit, minuutit ja tunnit ovat vaihtumattomia, tilannesidonnaisia ja tarkkoja, toisin kuin sykliseen aikaan liittyvät elämän ja kuoleman, yön ja päivän ja vuodenaikojen muuttajat. Aika on standardoitu ympäri maapallon, yksi tunti on yksi tunti joka puolella maapalloa ja 1700 -luvulta lähtien aika on jaettu tasaisiin väleihin yhden tunnin perusteella. Kellonaika on myös itsestään selvä ajallinen yhteisymmärrys. Stonehenge-monumentilla on ollut ennen ajanlaskun alkua (1800-1400 eKr) kalenterinen merkitys, ja aikaisimmat veden avulla liikkuvat kellot ovat olleet käytössä Egyptissä noin 1400 eKr. Varhaiset yhdyskunnan, kuten mayat, keksivät monimutkaisia kalenterijärjestelmiä. Kiinassa puolestaan keksittiin mekaaninen kello, mikä oli länsimaisen kellon mallin edeltäjä. Ajan mittaamisen tapa ei ole kuitenkaan ensisijainen lähde sen selvittämiseksi, mikä on kellonajan ja muiden ajallisten ulottuvuuksien ero. Mekaaninen aika voi toisaalta etäännyttää ihmiset muista rytmeistä ja aikakäsityksistä. Ajallinen todellisuus kuitenkin vaatii menneisyyden peilaamista ja uudelleen rakentamista uuden tiedon valossa. On todettu, että myös benediktiinimunkkien ja Benedictus Nursialaisen (480-543 jKr) vaikutus nykyiseen aikakäsitykseen on ollut suuri luostarien askeettisten päivittäisrutiinien kautta. (Adam 1995, s. 24, s. 27, s. 64.)

Adam (1995, ss. 36–37) kirjoittaa, että yhteiskuntatieteelliseen ja historialliseen käsitykseen ajasta liittyvät kaksijakoisuudet syklisestä ja lineaarisesta ajan välillä, peruuttamattoman ja käännettävän ajan välillä ja myös toiston ja vaihtelun välillä. Myös käsitys siitä, että yhteiskunnat ovat jakautuneet kuumiin ja kylmiin ja että aika käsitetään joko synkronisesti (sen hetkisesti) tai diasynkronisesti (historiallisesti tai pitkällä aikavälillä) on vahvasti ohjannut ajattelua ajasta. Toisaalta ihmisen olemassaoloon liittyy niin universaalisti

aikakehykset, ajallisuus, ajoittaminen, tahti, suhde menneisyyteen, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen, ja myös kelloon ja kalenteriin, että ajan voidaan ajatella olevan niin monimutkainen ilmiö, että sitä on mahdoton selittää lineaarisella tai syklisen ajan kahtiajaolla.

2.3 Kiire ja kiireisyys

Gershuny (2005, s. 298) määrittelee kiireen subjektiiviseksi tilaksi, joka on yksilön oma arvio hänen sen hetkisistä tai odotusten mukaisista toiminnan malleista suhteessa yleisiin normeihin ja odotuksiin. Sen hetkiset tai odotusten mukaiset toimintamallit viittaavat ulkoisesti havaittavaan käytökseen, johon liittyy kaksi näkökulmaa, näiden kummankin näkökulman sisällöt voivat aiheuttaa kiirettä. Toinen on työssä käytetty aika, joten jos tunnetaan kiirettä tässä suhteessa, henkilö työskentelee pitkiä päiviä palkkatyössä; suuri osa päivästä kuluu tuotteiden ja palveluiden tuottamiseen. Toinen näkökulma kiireeseen on palkkatyön määrä suhteessa palkattomaan työhön ja vapaa-aikaan. Tähän näkökulmaan liittyy toimintojen vaihtelun tiheys, eri toimintojen vaihtelu ja se taso, miten paljon toimintoja on kokonaisuudessaan vapaa-ajalla.

Kiireeseen liittyvät normit ja odotukset voivat olla fysiologisia, tarkemmin ottaen psykologisia alkuperältään, kuten se, miten paljon kiireelliset tai hankalat toiminnot aiheuttavat stressin oireita. Voidaan myös olettaa, että nämä ihmisen psykologiset prosessit eivät ole paljon muuttuneet viime vuosisadasta lähtien. Muilta osin normit ja odotukset ovat sidoksissa pikemminkin sosiologisiin tekijöihin, kuten henkilön sosiaaliseen asemaan. Ihmiset havainnoivat ja arvioivat itse käyttäytymistään työn rytmien ja keston kautta ja työn ja vapaa-ajan toimintojen määrään kautta ja määrittelevät sen, mikä heistä tuntuu kiireeltä. Tätä määrittelyä tehdään fysiologisten reaktioiden ja sosiaalisesti rakentuneiden merkitysten kautta. Ihmisten fysiologiset reaktiot muuttuvat hitaasti, joten kiireen tuntemukset liittyvät joko ihmisen aktiivisuuden muutoksiin tai kiireen tuntemuksen sosiaalisiin konstruktioihin. (Gershuny 2005, ss. 298–299.)

Gershuny (2005, ss. 311–312) toteaa, että yksi mahdollinen syy selvästi kiireisempään elämänrytmiin on, että tietyt henkilöryhmät, jotka eivät ole aikaisemmin historiallisesti katsottuna tunteneet kiireisyyttä, tuntevat sitä nyt. Näin esimerkiksi naiset, joiden työsäkäynti on ajan saatossa lisääntynyt. Myös kiireisyyden sosiaalinen konstruktio on muuttunut, 1900-luvulle ominainen vapaa-ajan merkitys sosiaalisen aseman merkinä on laskenut. Sen sijasta kiireisyydestä on tullut merkki menestyksestä ja korkeasta sosiaalisesta asemasta ja kunniakkuudesta.

Kiirettä statussymbolina ovat tutkineet Bellezza, Paharia ja Keinan (2017, ss. 133–134), jotka selvittivät tutkimuksessaan, miten henkilön kiireisyys työssä ja vapaa-ajalla toimii näkyvänä statussymbolina toisten ihmisten silmissä. Kiireisyys näyttäisi antavan henkilölle positiivisen statuksen ja viestittävän hänen suuresta henkisestä kapasiteetistaan kuten kyvykkyydestään ja kunnianhimostaan muille ihmisille. Sosiaalinen media voi toimia strategisena viestijänä siitä, kuinka kiireinen ihminen on, huolimatta siitä kuinka kiireinen henkilö todellisuudessa on. Kiireiseltä vaikuttavat henkilöt ikään kuin luovat kiireen avulla itsestään kuvan niukkana resurssina työmarkkinoilla.

Shove (2009, s. 18) pohtii ajankäytön muotoutumista ja toteaa, että sitä ohjaa opitut väylät ja mallit, ja jotkin aikaan liittyvät käytänteet jäävät ja jotkin häviävät. Ajankäyttö on monesti eri ajankäytön käytänteiden kilpailua toistensa kanssa ja myös ihmisten aineellisten ja kognitiivisten resurssien kanssa. Rosa (2013, s. 71, ss. 78–79) puolestaan pohtii kiihtymisen (*eng. social acceleration*) ilmenemistä kolmessa ulottuvuudessa: teknologisessä, sosiaalisessa muutoksessa ja elämisen tahdissa. Elämisen tahdin ulottuvuudessa kiihtymistä voi ilmetä objektiivisesti siten, että ajankäyttöön liittyvät toimintoepi-sodit lyhenevät tai tiivistyvät. Subjektiivisesti elämän tahdin kiihtyminen ilmenee siten, että yksilöllä ei ole aikaa, tai hän kokee painetta ja stressiä nopeutetusta tahdistä eikä hän tunne pysyvänsä tahdissa mukana. Aikaresurssin niukkuus vaikuttaa olevan yksi iso tekijä ajan nopean etenemisen kokemisessa. Nämä aikapaineen ja kiireestä kärsimisen tuntemukset ovat ominaisia länsimaisten hyvinvointivaltioiden kansalaisille. Vaikka erilaiset kiihtymisen aallot yhteiskunnassa ovat vaihdelleet, eikä kiihtymisen aste ole aina ollut suuri, voidaan sanoa, että aika jatkuvasti kiihtyy. Toisaalta tämä ei kerro täysin tai absoluuttisesti mitään elämän tahdistä.

Rosa (2013, s. 78, s. 151) kirjoittaa, että käytännössä tahdin kiihtyminen arkielämässä tarkoittaa esimerkiksi ruokailuhetkien, nukkumisen ajan vähentämisenä, mutta myös erilaisten tapahtumien ja toimintojen keston lyhentämisenä. Tämä mahdollistuu toimintojen nopeuttamisena, kuten nopeammin syömisenä ja toisaalta tyhjän ajan ja lepäämiseen tarkoitetun ajan vähentämisenä ja ajan tiivistymisenä. Ajan tiivistyminen ja toimintoepi-sodioiden lisääntyminen eivät johda välttämättä suoraan kiihtymiseen vaan monen asian tekemiseen kerralla (*eng. multitasking*). Tämä puolestaan voi johtaa hetkellisesti kiihtymisen vähenemiseen mutta kokonaisuutena mahdollistaa toimintojen nopeamman suorittamisen. Toisaalta Rosa toteaa, että kaikki asiat eivät ole kiihtymässä, ja monet prosessit ovat jopa hidastumassa. Toiseksi kaikki havaittavissa olevat kiihtyvät prosessit eivät ole samanlaisia, kiihtymistä toi tapahtua teknisessä kehitymisessä, sosiaalisessa

muutoksessa tai sitten elämisen tahdissa. Nämä eri prosessit on ymmärrettävä erillisinä, sillä ne ovat toisiinsa nähden paradoksaalisia eikä mikään niistä ole vähäpätöisempi toistaan. Niillä on kuitenkin yhteyksiä ja syy-seurausyhteyksiä toisiinsa. Eräänä johtopäätöksenä voidaan kiihtymisen osalta todeta, että modernin maailman kiihtymisestä on tullut itseään ruokkiva ja itseään vahvistava prosessi, jossa kolme edellä mainittua kiihtymisen osa-aluetta ovat vastavuoroisessa suhteessa keskenään.

Julkunen, Anttila ja Nätti (2004, ss. 32–33) puolestaan toteavat, että ajan niukkuuteen kiinnittyy myös moraalisia ulottuvuuksia. Ajan niukkuuden tai puutteen avulla selitetään ja pyydetään anteeksi ja rationalisoidaan syyllisyyttä ja laiminlyöntejä. Ajan puutteeseen vedotaan rikottaessa moraalisia tunteita tai sääntöjä. Siihen vetoaminen on yleinen ja hyväksytty perustelu työ- ja sen ulkopuolella. Esimerkiksi työaikainstituutioiden hauraus tekee työajasta henkilökohtaisempaa ja voi jäädä henkilön itsensä moraalisesti sovittelun kohteeksi. Samaan aikaan työaikojen venymisen vastapuolella ovat moraaliset ja elämänpoliittiset näkökulmat, muun muassa tasapaino eri elämänalueiden välillä.

2.4 Aikaköyhyys

Goodin (2011, s. 10) toteaa, että ihmiset voivat kokea sekä rahaan liittyvää, että aikaan liittyvää köyhyyttä. Rahallisesti köyhäksi voidaan määritellä henkilö, jonka tulot jäävät alle puoleen verrattuna perheen koon mukaan suhteutetun keskivertotulon määrään. Aikaköyhäksi puolestaan voidaan määritellä henkilö, joka työskentelee yli 40 tuntia viikossa palkkatyössä. Tähän laskentakaavaan perustuen, australialaisista työssäkäyvistä 13 % oli rahallisesti köyhiä. Sen sijaan yllä mainittujen kriteerien mukaan Australiassa sekä rahallisesti köyhiä että ajallisesti köyhiä oli 51 % työssäkäyvistä. Yli puolet työikäisistä australialaisista koki siis sekä rahallista että aikaköyhyyttä. On huomionarvoista pohtia, ovatko ihmiset aikaköyhiä siksi, että he viihtyvät työnsä parissa ja työskentelevät siksi, että he haluavat, vai siksi, että heidän täytyy työskennellä paljon tullakseen rahallisesti toimeen. Goodinin mukaan tämä asia sivuutetaan monesti tavallisimmissa ajankäyttötutkimuksissa ja keskitytään siihen, miten paljon aikaa käytetään kuhunkin toimintoon, jonka jälkeen jäävä aika katsotaan ihmisten vapaa-ajaksi. Tähän Goodin on kehittänyt kollegoineen käsitteen vapaasti käytettävä aika.

Goodin (2010, ss. 1–3) toteaa artikkelissaan, että ajan jakautumisen oikeudenmukaisuuden ja epäoikeudenmukaisuuden ajan saatossa, esimerkiksi eri sukupolvien välillä on

usein tuttua. Sen sijaan tutkimus, joka koskee oikeudenmukaisuutta ajankäytön jakautumisessa, tai vapaasti käytettävän ajan (*eng. discretionary time*) jakautumisessa samassa tilanteessa olevien ihmisten kesken, on kiinnostava lähtökohta. Vapaasti käytettävä aika on aikaa, josta voi itse päättää, sen jälkeen, kun on käyttänyt aikaa toimeentulon turvaamiseen, välttämättömien kotitöiden tekemiseen ja itsestä huolehtimiseen. Vapaasti käytettävä aika on ajallisen itsemääräytymisoikeuden ilmentymä, se on aikaa, josta päätetään itse, kun muut elämän aikavaateet on täytetty.

Goodin (2010, ss. 2–5, s. 7) vertaili kahden henkilöryhmän, ajallisesti etuoikeutettujen, eli lapsettoman kahden ansiotyössä oleva taloudessa asuvien ja ajallisesti vähäosaisempien, eli yksinhuoltajaäitien vapaasti käytettävissä olevaa aikaa. Tutkimuksen kohteena olivat Yhdysvallat, Australia, Saksa, Ranska, Ruotsi ja Suomi. Kaikissa kuudessa maista huonoimmassa asemassa vapaasti käytettävän ajan suhteen oli yksinhuoltajaäiti. Eniten aikaa, jonka käytön voi itse valita, oli henkilöillä, joilla ei ollut lapsia ja jotka elivät kahden ansiotyössä käyvän taloudessa. Tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että vapaasti käytettävän ajan osattomuuden suuruus vaihteli maittain. Ryhmien välinen ero vapaasti käytettävissä ajassa oli Ruotsissa, Ranskassa ja Australiassa 26 tuntia viikossa. Suomessa ja Saksassa hieman yli 30 tuntia viikossa ja USA:ssa tämä samainen ero oli 42 tuntia viikossa. Goodinin (2010) vertailu osoittaa, että verrattaessa pelkästään **vapaa-aikaa**, joka ei hänen mukaansa kerro koko totuutta vapaa-ajasta, kyseisten ryhmien välillä ovat pienet, mutta kun verrataan **vapaasti käytettävää aikaa** ryhmien välillä, erot suurenevät merkittävästi.

Ylikännö (2015, ss. 73–75) on tutkinut suomalaisten kiireen kokemusta ja ajankäyttöä ja pohtii ajan vähyden määrittelyä. Hän toteaa, että kun aikaa jää töiden ja muun toiminnan jälkeen niin vähän, että sitä ei ole, puhutaan ajan niukkuudesta, aikapulasta tai aikaköyhyydestä. Aikapulan ja aikaköyhyyden erottaa se, onko jotakin toimintoa pakko tehdä vai onko se oma valinta. Aikaköyhyydestä kärsivän on pakko tehdä esimerkiksi kahta tai kolmea työtä tullakseen toimeen, eikä aikaa vapaa-ajalle ole. Aikaköyhyyttä on pyritty määrittelemään tieteellisessä keskustelussa, mutta sen määrittely on edelleen täsmentymätöntä. Aikaköyhyys ja aikapula nähdään monesti samana asiana, mutta hyväosaiselle henkilölle ajan puute on enemmänkin erilaisten valintojen tulos, kun taas todellisesti ajastaan köyhälle henkilölle tähän ei ole nopeaa vaihtoehtoa. Toisaalta aikaköyhyyteen määritelmänä liittyy vahvoja mielikuvia vähäosaisuudesta ja kurjuudesta ja saattaa siksi vedota ihmisiin.

Tässä luvussa kuvattiin ajan kokemiseen ja ajan vähyyteen liittyviä näkökulmia, ulottuvuuksia ja käsitteitä. Ajan kokeminen on keskeinen osa ihmisyyttä ja siihen sisältyy kulttuurisia ja sosiaalisia konstruktioita. Ajan vähyyden kokemisen määrittelemisen ei ole täysin yksiselitteistä, vaan siihen liittyy monta näkökulmaa. Seuraavassa luvussa käsitellään kirjallisuutta, jossa ajan vähyyden kokemus yhdistyy kotitalouksien arkielämään.

3 Kiire ja kohtuullistaminen kotitalouksien ajassa

Tässä luvussa käsitellään aluksi ajankäytön ristipaineita, sen jälkeen pohditaan rytmien ja toiston merkitystä, kiireen kokemista erilaisissa elämäntilanteissa ja lopuksi elämän kohtuullistamista (*eng. downshifting*). Luvussa pyritään tuomaan esille kahden teeman: kiireen ja kohtuullistamisen tieteellistä keskustelua.

3.1 Ajankäytön ristipaineet asioiden yhteensovittamisessa

Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa erilaisia aikapaineita on tutkittu muun muassa perheen ja työn yhteensovittamisen osalta. Tässä alaluvussa tarkastelu keskittyy perheiden kokemaan aikapaineeseen.

Hochschild (1997, ss. 21–29) haastatteli tutkimuksessaan kolmen vuoden aikana amerikkalaisia tehdastyöntekijöitä. Tehdastyöntekijöitä haastatellessa Hochschildille ilmeni -vastoin yleistä käsitystä - että moni perheellinen työntekijä halusi käyttää aikaa enemmän työhön kuin kotona perheen kanssa olemiseen. Samaan aikaan kun keskusteltiin ajanpuutteesta ja työelämän ja perheen yhteensovittamisesta, tehdastyöntekijät kertoivat, että kodista oli muodostunut aikapaineiden ja tehokkuuden tapahtumapaikka, kun taas työpaikasta oli tullut työntekijöille sijaiskoti. Työpaikasta oli muodostunut paikka, jossa sai olla mieleisessä vuorovaikutuksessa työtovereiden kanssa ja jossa työpanosta ja siihen työhön sijoitettua aikaa arvostettiin. Asetelmassa, jossa koti muuttuu työksi ja työ kodiksi, tehdään työtä kolmessa vuorossa, työssä, kotona ja kolmanneksi korjaamalla edellisten kahden työvuoron aiheuttamat vauriot. Hochschildin tutkiman amerikkalaisen tehtaan perheystävälliset käytännöt julkaistiin vuonna 1985 mutta niiden vastaanotto työntekijöiden keskuudessa oli erikoislaatuinen. Työntekijät olivat useissa kyselyissä ilmaisseet, että he olivat halunneet perheystävällisempiä käytäntöjä mutta pieni osa työntekijöistä tarttui mahdollisuuteen vähentää työtunteja. Haastatellut tehtaan työntekijät kokivat arjessaan painetta lasten hoputtamisesta ja heidän tarpeisiinsa ja reaktioihinsa vastaamisesta.

Brown ja Booth (2002, ss. 905–920) testasivat ja haastavat Hochschildin tutkimustulokset omalla tutkimuksellaan, jossa aineistona oli vuosien 1987-1988 amerikkalainen kansallinen kyselytutkimus. Tutkijoiden käyttämän aineiston, 1533 henkilön vastaukset, sisältävät paljon avioliitossa olevien lapsiperheiden vanhempien vastauksia, ja aineistossa oli useampia mittareita työ- ja perhe-elämään tyytyväisyydestä. Tutkijoiden tuloksena oli,

että vastaajat, jotka kokivat tyytymättömyyttä perheen kanssa vietettävää aikaa kohtaan, eivät kuitenkaan tehneet enemmän työtä tämän seikan takia. Tämä tulos koski myös yksinhuoltajaaiteja, jotka tyytymättömyydestään huolimatta eivät tehneet pidempää päivää töissä. Ainoastaan sellaiset vanhemmat, joilla oli 12-17 vuotiaita lapsia, ja jotka olivat tyytymättömiä perhe-elämään, tekivät enemmän töitä. Tämä vanhempien joukko käsittää kuitenkin vain 3 % vastaajista. Brown ja Booth toteavat, että Hochschildin tutkimuksessa esiintuoma kulttuurinen muutos vanhempien työajan preferoinnissa ei saa heidän tutkimuksessaan vahvistusta. Sen sijaan useimmat työssäkäyvät vanhemmat vastasivat siten, että he ovat tyytyväisiä sekä työ- että perhe-elämäänsä käyttämäänsä aikaan.

Dalyn (2001, ss. 283–294) tutkimuksessa haastateltiin 61 kanadalaisten ja amerikkalaisen perheen vanhempaa, joista molemmat kävivät työssä. Dalyn tavoitteena oli saada tietoa siitä, mitä perheaika (*eng. family time*) tarkoittaa ja miten perheessä elävät naiset, miehet ja lapset sen mieltävät. Daly havaitsi, että perheaikaa käsitellään tutkimuskirjallisuudessa kriittömästi ja perheaikaan liittyvien muutoksien seurauksiin ei ole kiinnitetty paljon huomiota. Hänen tutkimuksessaan kuitenkin selvisi ensinnäkin, että perheaika on monimutkainen ja monimuotoinen ilmiö. Perheaikaan liittyvät standardit ovat muotoutuneet vahvasti länsimaisen ideaalin mukaan. Tähän ideaaliin kuuluvat perheen yhteenkuuluvuuden tunne, positiivinen sitoutuneisuus perheeseen ja lapsikeskeisyys. Perheaika on myös ohjaava termi, joka ohjaa käsityksiä kohti perinteisiä perhearvoja, jotka kumpuavat tietynlaisesta nostalgisesta perhekäsityksestä.

Toiseksi Daly (2001, ss. 283–294) toteaa, että arkipäiväinen käsitys ja kuvaukset perheajasta ja sen käyttämisestä on moniulotteinen. Vaikka perheiden vanhemmat halusivatkin enemmän perheaikaa, he puhuivat muiden aikavaatimusten ja perheajan tarpeen kohtaamattomuudesta, ja siitä, miten perheen kanssa vietettävästä ajasta keskustelu aiheutti myös kireyttä, neuvotteluja, ja sisälsi uhrautuvaisuuden sävyjä. Lapset saattoivat myös olla tyytyväisempiä vanhempien perheen kanssa käyttämään aikaan kuin vanhemmat osasivat ajatella. Kolmanneksi oli huomattavissa ristitiiraisuuksia sen välillä, mikä oli perheiden ideaalinen käsitys perheajan käyttämisestä ja mikä oli todellisuus. Monet perheet tunsivat tyytymättömyyttä, ja heillä oli epärealistia ajatuksia perheajasta. Vanhemmat myös kokivat syyllisyyden tunteita siitä, ettei perheaika ollutkaan sellaista millaiseksi he sen kuvittelivat.

Jacobs ja Gerson (2001, ss. 47–48) tutkivat vuosien 1970 ja 1997 amerikkalaisen väestökyselyn tuloksia siitä näkökulmasta, mikä on kasvavien aikapaineiden syy: johtuvatko

paineet työssäolotuntien muutoksesta vai perherakenteista? Samoin tutkijat pohtivat, onko perheen puolisoiden työssäoloaika yhteensä lisääntynyt ja sitä, miten työssäoloaika jakautuu puolisoiden kesken ja onko se muuttunut. Jacobs ja Gerson (Mt. s. 60) toteavat, että heidän tutkimuksensa tulosten mukaan työaika ei ole sinänsä muuttunut, mutta sen sijaan perhemuodot ovat muuttuneet ja kahden työssäkäyvän vanhemman perheiden määrä on kasvanut. Toisaalta, vaikka vanhemmat eivät näyttäisi käyttävän työhön enemmän aikaa kuin muut henkilöt, perheenisät työskentelevät pidempään kuin lapsettomat miehet ja perheelliset naiset puolestaan työskentelevät vähemmän kuin muut. Naisten kokemana tasapainoilu työn ja kodin velvoitteiden välillä voi olla enenevässä määrin vaikeaa. Muutosta havainnollistaa se, että naisten elämässä on vuosien 1970 ja 1997 välillä tapahtunut merkittäviä muutoksia verrattuna miesten muuttumattomampaan työpanokseen. Miesten työhön käyttämä aika on pysynyt samana, ja heidän kotitöihin osallistumiseensa käytetty aika ei ole riittävä siihen, että aikapaine poistuisi työssäkäyville perheenäideiltä. Amerikkalaisessa yhteiskunnassa arvostelua on kohdannut keski-luokkaisten naisten, erityisesti äitien liiallinen työskentely ja toisaalta hyvätuloisten äitien liian vähäinen työskentely. Tämä peilaa hyvin naisten työelämään osallistumisen kaksijakoisuutta.

3.2 Toisto, rytmit ja sekvenssit arjessa

Rytmiä ja toiston merkityksen pohdinta arkielämän viitekehyksessä on olennainen. Kotitaloustieteessä rytmit ja toimintojen toisto nähdään merkittäviksi kodin arkea ohjaileviksi tekijöiksi. Tuomi-Gröhn (2009, s. 148) kirjoittaa, että arjessa me tuotamme sosiaalista aikaa ja tilaa samaan aikaan kun tuotamme historiallista kehitystämme kulttuurisessa ympäristössä. Aikaisempi tutkimus arjen osalta on keskittynyt sosiaalisen ajan ja tilan tuottamiseen. Kotitaloustiede vastaa osaltaan siihen, miten konkreettisia välineitä ja materiaalia arjessa voidaan tutkia.

Felski (1999, ss. 18–19) pohtii kirjoituksessaan arkielämää erityisesti ajallisena käsitteenä. Felski viittaa pohdinnassaan myös Henri Lefebvren (1961 ja 1987) kriittiseen ajatteluun. Lefebvren mukaan toisto (*eng. repetition*) on ongelma tai pikemminkin arvoitus, koska se on ristiriidassa modernille ajalle tyypilliseen edistykseen. Lefebvre katsoo arkielämän liittyvän sykliseen aikakäsitykseen ja ihmisen vuorokausirytmiiin, joka on muuttunut vähän vuosisatojen mittaan. Sen sijaan lineaarisen aikakäsityksen mukaan aika ja kehitys etenee, mutta arkielämän sykliseen aikakäsitykseen liittyvä tahti hidastaa etenemistä ja modernisaatiota. Sen sijaan Felskin (Mt. ss. 20–22) mukaan nimenomaan toisto

on tuonut ihmisille erilaisten tapahtumien arvon. Toisto rituaalina on luonut yhteyden perinteeseen ja historiallisuuteen, ja se on myös asemoinut yksilön oman yhteisönsä historialliseen kehitykseen. Arkielämän ajallisuutta tulisi ajatella sisäisesti monimutkaisena käsitteenä, joka yhdistää toiston, lineaarisuuden, uusiutumisen ja eteenpäin menevän liikkeen. Toisto voidaan nähdä tärkeänä elementtinä osana moderniuden kokemusta.

Korvela (2003, s. 5, ss. 26–28) on tutkinut väitöskirjassaan perheenjäsenten yhteistä olemista ja tekemistä arkiamuina ja -iltoina, sitä millaisia tekijöitä siihen vaikuttaa, ja miten perheenjäsenten erilliset tekemiset ja heidän yhteiset tekemisensä ja keskustelunsa nivoutuvat yhteen. Hänen tutkimuksessaan selvitettiin, ensinnäkin, millainen on kodin arjen analysointiin soveltuva empiirisesti holistinen analyysiyksikkö, toiseksi sitä, millä teoilla ja miten perheenjäseneet tuottavat kotia yhteisessä tilassa, kun he kokoontuvat, ovat ja toimivat ja kolmanneksi selvitettiin, mitä koti on toimintana. Aineistona tutkimuksessa käytettiin perheenäitien haastatteluja ja kolmen perheen arjesta nauhoitettuja kuvanauhatalenteita ja aineistoa täydennettiin haastattelemalla perheiden vanhempia ja keskustelemalla kuvanauhojen katselutilanteissa.

Korvelan (2003, s. 52, s. 57) tutkimuksessa saatiin selvitettyä, että yksi arkipäivä rakentuu erilaisten tekokimppujen tai tekoklustereiden avulla eri vaiheisiin, sekvensseihin. Näiden vaiheiden voidaan katsoa liittyvän arkipäivän konstruoinnin prosessiin ja myös siihen yhteiskunnalliseen todellisuuteen, että noudatamme tietynlaista päivän rakennetta. Arkipäivän vaiheilla on oma rytmensä, joka on yhteydessä päivän ja yön vuorottelun rytmiin. Korvelan tutkimustuloksena on myös, että perheenjäsenten tekojen yhteensovittamisessa voi olla jännitteitä, joita pyritään hallitsemaan erilaisilla keinoilla, jotta yksilölliset teot tulisivat sovitetuksi yhteen. Tekoja yhteensovittamiseksi voivat olla esimerkiksi puhe, esine, fyysinen läsnäolo, sijoittuminen ja uuden kohteen muodostuminen.

Korvela (2003, s. 116) kuvaa myös perheenjäsenten yhdessä tekemisen ja olemisen dynamiikassa esiintyviä jännitteitä eri sekvenssien väleillä. Eriaikaisuudet perheenjäsenten sekvenssien välisissä siirtymävaiheissa aiheuttavat jännitteitä. Korvelan tutkimusaineistosta kävi ilmi, että esimerkiksi iltojen suunnitelmien osalta oli perheissä useimmiten havaittavissa eriaikaisuutta. Kun perheenjäseneet kokoontuvat yhteen toistensa lähelle ja toimimalla yhdessä yhteisessä kodissa, he samalla konstruoivat merkityksiä, jotka voivat olla ristiriidassa aikaisemmin tehtyjen suunnitelmien kanssa.

Arjen sekvenssirakenteeseen liittyy Sekin (2018, ss. 80–81) tutkimus, jossa on tutkittu perhetyön uuden välineen, sekvenssikartan, käyttöä asiakkaiden kotona. Tutkimuksessa

keskitytään kahteen näkökulmaan, perheiden arkeen ja sen muuttamisen mahdollisuuksiin ja toiseksi perhetyöntekijöiden työskentelyyn uuden työvälineen kanssa ja siihen liittyvään perhetyön kehittämiseen. Sekin tutkimuksessa tutkittiin ensinnäkin, millaista perhetyötä syntyy, kun työssä käytetään sekvenssikarttaa, toiseksi, millaista toimintaa perhetyössä syntyy, kun käytetään sekvenssikarttaa. Kolmanneksi tutkittiin, mitä arjen käytäntöjä valikoituu työskentelyn kohteeksi ja miten kohteiden kanssa työskennellään.

Sekin (2018, ss. 172–178) tutkimuksessa aineistona käytettiin seitsemän tutkimukseen valitun perheen aineistoa, ja aineisto koostui kotikäyntien äänitallenteista litteraattineen, perhetyöntekijöiden kotikäyntimuistioista ja tiimipalavereiden äänitallenteista. Tutkimuksen avulla selvisi esimerkiksi, että sekvenssikartta jäseniä työntekijöiden ja perheen vuorovaikutusta kotikäynneillä. Sekvenssikartan avulla luotiin perheille erilaisia arjen rakentumisen malleja, sisältäen perheen tilanteeseen soveltuvia perustoimintoja ja räätälöityjä ratkaisuja. Keskeinen havainto oli, että sekvenssikartan sosiomateriaaliset ominaisuudet realisoituivat työntekijöiden ja perheen kohtaamisessa ja asiakkuuden rakentumisessa. Asiakkaan aktiivinen ja merkityksellinen rooli tuli työssä esille. Asiakkaalta edellytettiin aktiivista otetta ja samalla hyödynnettiin hänen omia huoliaan, tulkintojaan ja omaa arkea koskevaa tietämystään. Sekin tutkimuksessa sekvenssikartta osoittautui tärkeäksi välineeksi arjen rutiineihin liittyvien prosessien näkyväksi tekemisessä. Perheiden arkeen kyettiin sekvenssikartan avulla tekemään muutoksia ja interventioita esimerkiksi perheen ruokakäytäntöihin, puhtaanapitoon, lasten hoitoon, lasten koulunkäynnin tukemiseen, perheen vuorovaikutuksen edistämiseen ja vanhemmuuden ohjaamiseen liittyen.

Toiston, rytmien ja esimerkiksi perhetyön välineen, sekvenssikartan käyttöön liittyvä keskustelu osoittaa, että arjen ajankäyttöön liittyy rytmejä, jotka vaihtelevat eri kotitalouksissa ja elämäntilanteissa. Alaluvuissa 3.1 ja 3.2 on tuotu esille tutkimuskirjallisuuden kautta aikaan liittyviä aikapaineiden syitä ja rytmien, toiston ja sekvenssien merkitystä arjessa. Seuraavassa alaluvussa pyritään linkittämään kiire erilaisiin elämäntilanteisiin konkreettisemmin ja sen yhtymäkohtia kotitalouksien arkeen pyritään tuomaan esille.

3.3 Kiire erilaisissa elämäntilanteissa

Erilaisissa elämäntilanteissa kiire voi näyttäytyä eri tavoin. Tässä luvussa pyritään tuomaan esille suomalaisessa tutkimuskeskustelussa käsiteltyä kiirettä. Tähän tarkasteluun on valittu perheiden, työssäkäyntiin ja vapaa-aikaan liittyvä kiire suomalaisissa tutkimuksissa.

Perheiden kiire

Pääkkönen (2010, ss. 93–101) analysoi kiireen ja aikapulan kokemista kokopäivätyötä tekevien pienten lasten vanhempien keskuudessa Tilastokeskuksen vuosien 1999-2000 ajankäyttöhaastatteluaineiston avulla. Aikapulaa koki 75 prosenttia äideistä ja 72 prosenttia isistä. Vastausten perusteella joka neljäs äiti olisi halunnut käyttää enemmän aikaa kotitöihin ja isistä joka kuudes. Vanhemmat olisivat halunneet myös käyttää enemmän aikaa lasten kanssa. Erityisesti liikunnalle olisi myös haluttu enemmän aikaa. Toiveita lisääjälle oli myös lepäilyä ja nukkumista varten. Toiseksi Pääkkönen analysoi vuosien 1987-1988 ajankäyttötutkimuspäiväkirjojen täyttämishalukkuutta ja pohti sitä, olivatko tutkimukseen vastaajakadossa yliedustettuina ne, joilla oli puutetta ajasta vai ne, joilla oli runsaasti vapaa-aikaa. Johtopäätöksenä oli, ettei voida sanoa, että kiireiset olivat aliedustettuina ajankäyttöaineiston aineistossa. Päiväkirjanpidosta karsiutui monesti yrittäjä, jolla oli erittäin paljon työtunteja. Myös työssään päivittäin kiireettä kokevia oli selvästi enemmän kieltäytyneissä kuin vastanneissa mutta toisaalta kieltäytyneet kokivat kiireen vähemmän rasittavana kuin päiväkirjaa pitäneet.

Ylikännön (2015, ss. 73–84) tutkimuksessa tarkasteltiin Tilastokeskuksen vuosien 2009-2010 ajankäyttöaineiston avulla sitä, miten yleisiä aikapulan kokemukset Suomessa ovat ja ketkä kärsivät aikapulasta. Hän tarkasteli ajankäyttöaineistoa sekä subjektiivisin että objektiivisin mittarein. Subjektiivinen mittari tarkoitti tutkimuksessa henkilön omaa kokemusta kiireestä ajankäyttötutkimuksen vastausten perusteella. Aikapulan objektiivinen mittari ajankäyttömuuttujista muodostui siten, vuorokaudessa käytössä olevasta ajasta vähennettiin pakolliset toiminnot, kuten ansiotyö, kotityöt ja nukkuminen. Tuloksista käy ilmi, että joka neljäs aineiston työssäkävystä luokituu aikapulasta kärsiväksi ja naiset kokevat kiirettä enemmän kuin miehet ja ikäluokassa 35-49-vuotiaat koettiin eniten kiirettä. Lapsiperheissä kiireen kokeminen on yleisintä, mutta toisaalta puolet yksin tai vanhempien luona asuvista ja lapsettomista pariskunnista olivat kiireisiä. Lapsiperheissä va-

paa-aikaa on niukemmin mutta subjektiivisen kokemuksen mukaan he eivät ole yhtä kiireisiä kuin lapsettomat pariskunnat tai yksin asuvat. Ylikännön (2015) tutkimuksen tuloksien mukaan aikapulasta kärsivät käyttävät selvästi muita enemmän aikaa ansiotyöhön ja voidaan myös sanoa, että kiireen tuntemusten aiheuttajana ovat sekä ansiotyö että vapaa-ajan toiminnot. Lisäksi subjektiivisella kokemuksella mitattuna aikapulasta kärsivillä on paljon aktiivista tekemistä vapaa-ajalla, ja he pyrkivät mahdollistamaan vuorokauden tunteihin paljon erilaisia toimintoja.

Väestöliiton perhebarometrissa pohditaan kiireen ilmenemistä. Perhebarometrissä tutkimusaineistona olleiden Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimusten mukaan jatkuvaa kiirettä kokeneiden osuus on vähentynyt kaikilla työssäkäyvillä 2000-luvun alusta tähän päivään. Muutos on erityisen suuri pienten lasten äideillä ja kouluikäisten lasten vanhemmilla. Kiire on selvästi yhteydessä ansiotyöhön ja jatkuvaa kiirettä koki harvempi kuin joka kymmenes ei-työllinen. Kotona olevien pienten lasten äidit kokivat kiirettä selvästi harvemmin kuin työssäkäyvät äidit. Toisaalta kiireen kokemus ei välttämättä liity ansiotyöhön, vaan se voi koskea myös vapaa-aikaa ja perheen kanssa vietettyä aikaa. (Miettinen ja Rotkirch 2012, ss. 21–31.)

Malinen ja Rönkä (2009, ss. 180–181) kirjoittavat artikkelissaan ajan riittävydestä. Artikkelin on osa 208 perhettä kattaneen Paletti-tutkimuksen tulosten raportointia. He toteavat, että yksilöille aika näyttäytyy yleensä aikatauluina ja rytmeinä ja pariskuntatasolla aikataulut ja rytmit pitää sovittaa yhteen. Perheen tasolla aikataulujen ja rytmien yhteensovittaminen laajentuu koko perheen elämään. Perheitä ympäröivään kontekstiin nivoutuu työelämän mukanaan tuomat aikapaineet ja haasteita perheen aikataulujen yhteensovittamisesta muun muassa päivähoidon ja työelämän aikatauluihin. Malinen ja Rönkä pohtivat ja tarkastelevat ensimmäiseksi perheiden ajankäyttöä sukupuolinäkökulmasta, toiseksi siitä näkökulmasta, kytkeytyykö ajankäyttö pienten lasten vanhempien kokemukseen työn ja perheen yhteensovittamisen onnistumisesta, kolmanneksi, he jäsensivät perheiden ajankäyttöä viikkorytmin mukaisesti ja lopuksi he tarkastelivat miten tutkittavat kokevat ajankäyttönsä ja ajan riittävyyden.

Malisen ja Rönkän (2009, ss. 200–202) tutkimustuloksina oli, että ajankäyttö noudattaa sukupuolijakoa, eli naiset käyttävät miehiä enemmän aikaa kotityöhön ja lastenhoitoon. Naiset kantavat miehiä useammin perheessä kaksoistaakkaa eli tekevät paljon ansiotyötä ja hoitavat lapsia ja kotia. Tutkijat havaitsivat myös, että aikaa käytetään arkisin ja viikonloppuisin eri lailla. Viikonloput pyhitetään perheen kanssa oleiluun, arkipäivät täyttyvät työnteolla ja hektisyydellä. Tutkittavista monet kokivat aikapainetta pitkiksi venyvien

työpäivien vuoksi. Ajan riittävyden suhteen voidaan pohtia riittääkö aika perheiden tärkeiksi kokemiin asioihin. Tutkittavat perheet ilmoittivat, että aikaa käytetään yhdessä-oloon, työhön ja kodinhoitoon. Tutkimuksessa avoimeksi kysymykseksi jäi se, tinkivätkö vanhemmat itseensä tai parisuhteeseen panostamisesta ajallisesti.

Miettinen ja Rotkirch (2012, ss. 120–123) toteavat, että Väestöliiton perhebarometrin syvähaastatteluissa 15 vanhempaa kertoivat arjen rutiineista, iloista ja kipukohtista. Haastateltavat pohtivat myös yhteisen ajan etsimistä perheenä. Joillekin haastatelluille yhteinen aika merkitsi rauhallista ja seesteistä arkea. Toiset taas haluavat pysyä liikkeessä kymmenien harrastusten, matkojen ja erilaisten työtehtävien kautta. Voidaan sanoa, että yksilöiden ja perheiden ajankäyttöön liittyvät säätelevinä tekijöinä persoonallisuus, reaktionopeudet ja itselle asetetut tavoitteet. Toinen henkilö kokee stressiä, jos ei ole pystynyt suunnittelemaan asioita kunnolla useamman viikon ajan, ja joku toinen taas harmistuu, kun ei voi toimia niin spontaanisti kuin haluaisi.

Kiireen kokeminen ei siis ole syvähaastattelujen perusteella suorassa yhteydessä käytössä olevan ajan määrään. Ihmisillä on monesti tarvetta samoihin asioihin ja käytössään eri määrä aikaa. Omiin taipumuksiin yhdistetään monesti perheen eri ikäiset lapset harrastuksineen ja erilaisiin ailahteluihin, jolloin asiat monimutkaistuvat. Puolisoiden välinen työnjako ja tiiminä toimiminen heijastuu koko perheen toimintaa ja myös perheenjäsenien oma organisointikyky ja olemisen tapa, työssäkäynnin tavat ja taloudelliset resurssit vaikuttavat kiireen kokemiseen. Haastattelujen, tosin pienen otoksen tuloksena oli myös, että korkeakoulutetuilla on taipumusta turhautua, jos he eivät pysty toteuttamaan itselleen tai perhe-elämälle asettamia tavoitteita haluamallaan tavalla. (Miettinen ja Rotkirch 2012, ss. 120–123.)

Yhtenä näkökulma perheiden kiireeseen on ruuhkavuosien elämisen kokemus. Kaartti ja Korvela (2014, ss. 146–147, ss. 161–162) tarkastelevat artikkelissaan ruuhkaista elämänvaihetta elävien perheiden näkökulmaa. He tutkivat kirjallisuuden pohjalta yhteiskunnassa esiintyviä eri aikakäsityksiä, joilla on vaikutus perheen arkitoimintaan ja selitettävä myös osaltaan ruuhkavuosien rakentumista. Toiseksi he tutkivat perheen arkeen liittyviä keskusteluja, jotka tuottavat ruuhkavuosipuhetta erilaisten aika- ja perhekäsitysten näkökulmasta. Aineistona oli internetin keskustelupalstoilla käydyt keskustelut, joita analysoitiin diskurssianalyysillä.

Aineistosta oli keskustelijoiden joukossa havaittavissa familistisia ja individualistisia piirteitä mutta myös näitä kahta ulottuvuutta yhdistävää puhetta, josta tutkijat käyttävät nimitystä tiimiperhe. Tiimiperheen puheelle ominaista on, että se tiedosti ruuhkavuosien olemassaoloon ja oli varautunut kyseessä olevaan ilmiöön siten, että asioita osattiin suunnitella ja tehdä kompromisseja. Tutkijat toteavat, että ruuhkavuodet eivät ole individualistinen ilmiö sillä individualistit asettuivat aineistossa vastavirtaan ja kritisoivat ruuhkavuosien olemassaoloa. Ruuhkavuosipuhetta rakennetaankin tavallisimmin familistisessä hengessä. Tiimiperheen perhekäsitystä edustavat kirjoittajat tiedostivat ruuhkavuodet, osasivat ottaa ne vastaan ja yhteensovittaa esimerkiksi työn ja perheen. Tutkijat nostavat johtopäätöksissään vielä tärkeän asian esiin, eli sen, onko ruuhkavuosipuhe ja ruuhkavuosien aiheuttamien haasteiden julkituominen edes sallittuja yksin asuvalle. Halutaanko perheiden lisäksi puuttua yhteiskunnallisesti myös yksilön ruuhkavuosiin? (Kaartti & Korvela 2014, ss. 162–164.)

Työhön liittyvä kiire

Kiirepuheen ilmentymistä työelämässä ovat tutkineet Kallioniemi-Chambers, Annala ja Mäkinen (2013, ss. 45–49), jotka tutkivat yliopisto-opettajien kokemuksia kiireestä yliopiston opetussuunnitelmatyössä. Tutkimuksessa haastateltiin 25 tutkijaopettajaa, jotka olivat osallistuneet yliopiston koulutus- ja opetussuunnitelmauudistukseen. Tutkimuksen keskiössä olivat tutkija-opettajien kiirekokemukset. Haastateltujen kokemukset jakaantuvat kolmeen ulottuvuuteen: kiireeseen kokemuksena ulkoa ohjautuvuudesta, kiireeseen ajan niukkuuden kokemuksena ja kiireeseen kokemuksena pirstaleisesta ajasta. Kokemukseen ulkoa ohjautuvuudesta liittyy tutkija-opettajien tuntemuksia ulkoa ohjautusta tiukasta aikataulusta ja epävarmuutta siitä, miten uudessa tilanteessa tulisi toimia. Myös jännitteitä työn rytmin ja tekemisen tavan kanssa esimerkiksi uuden ja vanhan välillä. Myös uudenlainen yhteistoiminta työssä johti ajalliseen ristiriitaan, kun siirrytään yhteiseen ajankäyttöön.

Kiireeseen ajan niukkuuden kokemuksena sisältyi tutkija-opettajien kokemuksia siitä, että uudistuksessa tiettyjen asioiden kiireellisyys oli puheessa suurempaa suhteessa toisiin asioihin. Kiirepuhe ei ole aina kuitenkaan tulkittavissa ajan niukkuutena, vaan se on myös inhimillinen tapa väistää tai lykätä asioita, joita kohden on haastavaa ohjata toimintaa. Kiire voi myös olla muutosprosessien sisällä, ei välttämättä itse kiireisissä aikatauluissa. (Kallioniemi-Chambers, Annala & Mäkinen 2013, ss. 50–52.)

Julkusen, Anttilan ja Nätin (2004, s. 39) käyttämä aineisto on vuodelta 2001 mutta tulokset ovat hyvinkin yhteneväisiä nykyisyyteen. Julkusen, Nätin ja Anttilan kyselylomakkeessa kysyttiin työllisten näkemyksiä omaan työhön ja sen tekemiseen. Julkusen, Anttilan ja Nätin (Mt. ss. 178–179) tutkimuksen vastaajien keskuudessa kiireen kokeminen oli yleistä. Joissakin tehtävissä aikapaine ja töiden tulva voi johtua työajan venymiseen ja joissakin taas ei. Tähän voi olla selittävinä tekijöinä töiden erilainen luonne ja niiden organisointi ja sukupuolittuneet elämäntilanteet. Miesten tietotyö saattaa olla helpommin ajassa venyvää, ja miesten sukupuoliroolissa työajan venyttäminen on myös hyväksyttävämpää. Suorittavan ja työvuoroihin sitoutuneen työn vaatimukset voivat olla hektisiä mutta eivät johda välttämättä samalla tavalla työajan venymiseen.

Niemelä (2006, s. 47, ss. 211–213) on tutkinut kotipalvelutyön kiirettä. Tutkimuksessa tarkasteltiin esimerkiksi sitä, miten työssä tapahtuneet muutokset ja niihin liittyvät häiriöt vaikuttivat kodinhoitajien työssä ja sitä, onko mahdollista kehittää yhteisöllisiä kiireen hallinnan välineitä. Niemelän tuloksista käy ilmi, että kodinhoitajat pyrkivät sopeutumaan toimintaan ja he saattoivat supistaa työtehtäviin käytettävää aikaa, kehittää rutiineja, pidentää työpäivää ja organisoida itseohjautuvasti vapaapäiviä. Kodinhoitajat myös viestivät esimiehelle muutostarpeesta ja suunnittelivat itse tarkasti töitä ja ajoreittejä. Tulosten mukaan kodinhoitajat sopeutuivat kiireeseen kiirehtimällä. Kodinhoitajat myös pyrkivät parhaalla mahdollisella tavalla selviytymään työstään, ja heitä ohjasi tietynlainen pärjäämisen ja kiltteyden eetos. Hoitajilta vaadittiin itseohjautuvuutta ja he sitä parhaansa mukana toteuttivat, mutta kun potilaiden luona käymisten määrä lisääntyi voimakkaasti, itseohjautuvalla organisoinnilla ei pystytty enää hallitsemaan tilannetta. Kodinhoitajat myös päätyivät muuttamaan kiireisten saunotuspäivien toimintaa laatimalla itseohjautuvasti toimintasuunnitelman kiireen vähentämiseksi. He loivat välineen työn helpottamiseksi ja vaikuttivat kiireeseen yhteistoiminnallisesti.

Järnefeltin ja Lehdon (2002, s. 9, s. 23, ss. 47–49) haastattelututkimuksessa tutkittiin kiirekokemuksia ja haastateltiin v.1997 23:a palkansaajaa. Työelämän kiireen taustalla katsottiin olevan syitä organisaation tasolta, työyksikön tasolta ja yksilön tasolta. Järnefeltin ja Lehdon tutkimuksen haastateltavat katsoivat yksilön tasolla kiireen johtuvan siitä, ettei ole organisoinut töitään ja aikataulujaan riittävän hyvin, tai että kiire johtuu korkeasta työetiikasta tai kunnianhimosta ja siitä, että kiire työssä heijastaa yksilöllisiä eroja stressinsietokyvyssä. Haastateltavien ajatus siitä, että kiire johtuu itsestä, on myös moraalinen kannanotto. Työtä tulisi pystyä hallitsemaan ja kiirettä välttämään. Kiire voi myös juontaa juurensa siihen, että työntekijä ei halua tinkiä työnsä laadusta, mutta hän saattaa syyttää väsymyksestään itseään. Innostuminen työstä voi kääntyä itseään vastaan ja

kasautuvat työtehtävät alkavat muodostua rasitteeksi. Stressinsietokyvyn vaihtelu voi puolestaan viitata siihen, että kiire on puhetta, mutta ei todellista. Järnefelt ja Lehto toteavat, että tutkimuksessa esiin tulleet kiireen syyt kuvastavat tiedotusvälineissä ja arki-keskustelussa esillä olleita selityksiä ja poststrukturalistisen näkemyksen mukaan ihmisellä on taipumus tulkita omaa toimintaa erilaisten kulttuuristen koodien ja selitysmallien kautta.

Mielenkiintoisen tutkimustuloksen on saanut Hartikainen (2010, ss. 291–297), joka vertasi työn vaatimusten ja voimavarojen teoriaa työn ja perheen myönteisen vuorovaikutuksen suhteen. Tutkimus kohdistui kahdeksaan Euroopan maahan ja sen aineistona oli vuonna 2007 tehty kysely 7869 työssäkäyvälle henkilölle. Työn vaatimukset eivät näyttäisi olevan tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä työn ja perheen myönteiseen vuorovaikutukseen. Työn vaatimukset siis eivät näyttäisi heikentävän mahdollisuuksia kokea työn ja perheen suhteen myönteistä vuorovaikutusta. Siitä huolimatta aineisto osoittaa, että Suomessa työn kiirekokemukset vaikeuttavat myönteistä vuorovaikutusta. Työhön liittyvät voimavaratekijät, kuten esimerkiksi kehittymismahdollisuudet töissä, sosiaalinen tuki kollegoilta ja esimiehiltä ja myös perhemyönteinen ilmapiiri sen sijaan mahdollistavat työn ja perheen myönteisen vuorovaikutuksen.

Vapaa-ajan kiire

Anttila, Oinas ja Nätti (2015, ss. 23–31) tutkivat viikonlopun luonteen muuttumista ja viikonlopun ajankäyttöä. Tilastokeskuksen ajankäyttöaineistoa tutkimalla he selvittivät, miten suomalaisten ajankäytön muodot ovat muuttuneet vuosien 1987 ja 2010 aikana työllisten viikonloppujen osalta. Viikonloppuna tehtävä työ ei ole vuosikymmenten aikana lisääntynyt, keskimäärin työskennellään sunnuntaisin tunnin, lauantaisin puolitoista tuntia ja arkipäivinä noin kuusi tuntia. Työnteko ei siis ole liiaksi vallannut viikonloppuja, mutta työnteko viikonloppuisin vähentää aikaa muun muassa kotityöltä, liikuntaa, television katselua, vapaa-ajan matkoja, seurustelua tuttavien kanssa ja harrastuksia. Kotityöhön käytettävä aika on vähentynyt ja esimerkiksi lasten hoitoon käytetyn ajan jakautuminen naisten ja miesten välillä on tasoittunut. Kun tarkastellaan ajankäyttöä esimerkiksi nukkumisen ja itsestä huolehtimisen suhteen, voidaan sanoa, että viikonloppuja käytetään edelleen lepoon ja palautumiseen. Samansuuntainen tulos ajankäyttöpäiväkirjoista on saatu, kun tarkastellaan viikonlopun hektisyyttä ja kiireisyyttä. Vastaajien ajankäyttöpäiväkirjan mukaan heistä reilu 10 prosenttia arvioi sunnuntain kiireiseksi ja lauantain koki kiireiseksi joka viides.

Vapaa-aikaa ja sen merkityksiä ajan suhteen voidaan tarkastella myös vapaa-ajan teoreettisten näkökohtien kautta. Valtosen (2004, ss. 153–154) tutkimuksessa oli tavoitteena kehittää teoreettinen näkökulma, joka valottaa vapaa-ajan tuottamista, uudelleen-neuvottelua ja hallintaa. Tutkimuksen yhdeksi tulokseksi saatiin, että vapaa-aika ei ole mitenkään yksinkertainen käsite eikä se ole automaattinen työn vastakohta, vaan monimutkaisempi asia, joka vaatii hallintaa ja ylläpitämistä. Valtosen analyysi osoittaa, että vapaa-ajan kontekstiin liittyy symbolisia kamppailuja eri ajallisissa järjestelmissä. Historiallisesti ajan ja vapaa-ajan käsitykset ovat rakentuneet eri lailla. Tutkimus osoittaa kahden järjestelmän olemassaolon, taloudellisen järjestelmän ja perinteisiin perustuvan sosiaalisen järjestelmän, jotka ovat linkittyneet toisiinsa. Ihmiset ovat siis pakotettuja neuvottelemaan ja selviämään monesti vastakkaisten ajallisten normien ja ideaalien välillä. Kyse on ajan ja sitä kautta myös muutoksen ja muutoksen vastarinnan välisestä tasapainoilusta.

Valtonen (2004, s. 154) toteaa myös, että tietyt raja-aidat ohjaavat vapaa-ajan rakentamista. Tällaisia ovat työajan ja vapaa-ajan välinen raja, ns. likaisen ja puhtaan (*eng. dirty and clean free time*) vapaa-ajan ero ja kolmanneksi heräämisen ja nukkumisen välinen raja. Kaikki nämä kolme raja-aitaa sisältävät esimerkiksi erilaisia ihmisten tekemiä moraalisia valintoja, kahtiajakoa, ja velvoitteiden ja levon vaihteluja.

Tässä alaluvussa esitettiin erilaisiin elämäntilanteisiin liittyvää kiirettä. Perheiden, työn ja vapaa-ajan kiire linkittyvät toisiinsa mutta ilmenevät ajankäytössä myös itsenäisesti. Seuraavassa alaluvussa tarkastellaan elämän kohtuullistamisen tieteellistä keskustelua, sen lähtökohtia ja piirteitä.

3.4 Elämän kohtuullistaminen

Elämän kohtuullistaminen liittyy kiireen tematiikkaan ja tähän tutkielmaan siten, että kohtuullistaminen voidaan nähdä kiireelle vastakkaisena lähestymistapana. Elämän kohtuullistamiseen liittyvät erilaiset muutokset kuluttamiseen, ajankäyttöön ja elämäntyyliin liittyen. Osbaldiston (2013, s. 4) toteaa, että tyytymättömyys kiihtyvää elämisen tahtia kohtaan on tuonut mukanaan vaihtoehtoisia elämäntapoja. Tällainen muutos voi olla jo pelkästään jokapäiväisiä valintoja, joita ihmiset tekevät. Vaihtoehtoisuus voi liittyä ruoan tuotantoon ja kulutukseen, matkustamiseen tai esimerkiksi ihmissuhteisiin. On vahvaa näyttöä kulttuurisista reaktioista elämän nopeuteen, intensiteettiin ja merkityksettömyy-

teen. Kapina nykyistä elämäntyyliä kohtaan on näkynyt esimerkiksi sosiaalisena liikehdintänä "Slow Food"-, "Slow Cities/Towns"-, ja "Voluntary Simplicity"-liikkeiden muodossa.

Näkökulmia ja taustaa

Etzioni (1998, ss. 620–623) kuvaa vapaaehtoisen yksinkertaistamisen (*eng. voluntary simplicity*) käsitettä. Vapaaehtoinen yksinkertaistaminen viittaa vapaan valinnan mahdollisuuteen rajoittaa hyödykkeiden ja palvelujen kuluttamista ja samalla immateriaalisten asioiden kehittämiseen ja tarkoituksellisten ja merkityksellisten asioiden toteuttamiseen. Etzioni kuvaa vapaaehtoiseen yksinkertaistamiseen liittyviä variaatioita. Ne vaihtelevat kevyen elämänmuutoksen tyylistä tiukempien rajoitusten elämäntyyliin aina kokonaisvaltaiseen askeettisuuteen saakka. Kohtuullistajat (*eng. downshifTERS*) ovat monesti hyvin toimeentulevia henkilöitä, jotka luopuvat joistakin hyödykkeistä, mutta jotka säilyttävät kuitenkin elämässään saman tulotason. Tämyntyyppisten kohtuullistajien katsotaan olevan maltillisesti elämänsä muuttavia.

Toisenlaista kohtuullistamista edustavat vahvat yksinkertaistajat (*eng. strong simplifiers*). Vahvat yksinkertaistajat ovat monesti jättäneet suuripalkkaiset ja kuormittavat työnsä ja päättäneet elää pienemmillä tuloilla. Myös varhaiseläkkeelle jäävät henkilöt voidaan katsoa kuuluvan tähän ryhmään, varsinkin, jos he jäävät eläkkeelle aikaisemmin lisätäkseen vapaa-aikaa ja saavat tämän takia pienempää eläkettä. Olennaista on se, että vahvasti elämänsä yksinkertaistavat henkilöt pienentävät tarkoituksella tulojaan saavuttaakseen yksinkertaisemman elämäntyylin. Kolmas variaatio on yksinkertaisen elämän noudattajat (*eng. the simple living movement*). He ovat päättäneet mukauttaa koko elämänsä yksinkertaiseen elämän noudattamiseen. Monesti tämän elämäntavan noudattajat muuttavat pois kaupungeista, esimerkiksi maaseudulle. (Etzioni 1998, ss. 623–626.)

Shaw ja Newholm (2002, ss. 169–170) toteavat, että käsitteisiin vapaaehtoinen yksinkertaistaminen (*eng. voluntary simplicity*) ja kohtuullistaminen (*eng. downshifting*) viitataan usein, kun puhutaan kulutuksen vähentämisen tyyleistä. Näiden käsitteiden välinen ero on epäselvä, sillä molemmat viittaavat kulutusta vähentävään elämäntyyliin. Vapaaehtoinen yksinkertaistaminen elämäntyyli voidaan nähdä yleisenä käsitteenä. Tällaisen elämäntyylin valinnut henkilö motivoituu joko itsekkäistä tai altruistisista syistä. Vapaaehtoisen yksinkertaistamisen muoto, downshifting, eli kohtuullistaminen viittaa Shawn ja New-

tonin tulkinnassa ihmisten itsekkäistä syistä tekemään valintaan, jossa pyritään vastustamaan kiireistä ja epätyytyttävää elämisen tahtia yhteiskunnassa. Kohtuullistajat siis tämän tulkinnan mukaan etsivät elämisen laatua, mutta pohtivat vähemmässä määrin valintojensa moraalisia perusteita. Eettiset yksinkertaistajat puolestaan ottavat huomioon eettisiin tekijöihin liittyviä seikkoja. Tosiasiallisesti ihmiset valitsevat vapaaehtoisen yksinkertaistamisen monista eri syistä, eivätkä kohtuullistamisen ja eettisen yksinkertaistamisen käsitteet ole toisiaan poissulkevia. On kuitenkin tärkeä erottaa nämä käsitteet toisistaan, koska näitä elämäntyyliä noudattavien kulutustottumukset eroavat toisistaan.

Elgin ja Mitchell (2003, s. 146) toteavat, että vapaaehtoisen yksinkertaistaminen ei ole uusi käsite, vaan sillä on juurensa 1500- ja 1600-luvun englantilaisten puritaanien toiminnassa, yhdysvaltalaisen Henry Thoreau'n 1800- ja 1900-luvun vaihteen naturalistissa visioissa ja myös uskonnollisten esikuvien, kuten Jeesuksen ja Gandhin ajattelussa. Ragusa (2013, s. 113) puolestaan kuvaa länsimaalaisten, vaihtoehtoisten elämäntapojen kehittymistä. Voidaan erottaa kaksi keskeistä sosiaalista liikettä, hidas liike (*eng. slow movement*) ja yksinkertaistamisen liike (*eng. simple movement*). Yksinkertaistamisen liike kehittyi Pohjois-Amerikassa 1990-luvulla merkittäväksi trendiksi, kun taas hidastamisen liike kehittyi Euroopassa 1980-luvulla.

Ragusa (2013, s. 111, s. 116, s. 131) kuvaa myös australialaista hitaampaa elämää kannattavaa "sea change" -liikehdintää. Siinä eläkeiässä olevat siirtyivät asumaan rannikkokomueille. Hieman erilaiseen tyyliin hidastavat australialaisen "treechange"-liikkeen hidastajat. "Treechange" viittaa Australian maaseudulle muuttamiseen ja pois kaupungin saasteista. Viime aikoina tällaisen elämänmuutoksen tehneitä on kuitenkin houkuteltu takaisin kaupungeja kohti parempien palvelujen ääreen. Ragusan haastattelututkimus kuitenkin osoitti, että treechanger- muuttajat eivät täytä kohtuullistamisen ideologian tyypillisiä piirteitä. Kaupungeista ulos muuttaminen ei ollut vähentänyt oleellisesti heidän kulutustaan tai elintasoaan. Sen sijaan elämisen tahdin hidastamiseen heillä oli hyvä mahdollisuus, kun he saattoivat itse vaikuttaa ajankäyttöön ja esimerkiksi työmatkoihin käytettävään aikaan.

Kohtuullistamiselle tyypillisiä piirteitä

Elgin ja Mitchell (2003, ss. 146 –147) toteavat, että olennaista vapaaehtoisessa yksinkertaistamisessa on elää ulkoisesti katsottuna yksinkertaisesti ja sisäisesti rikkaasti. Tämän elämisen tyyliin liittyy myös kuluttamisen hillitsemiseen ja ympäristömyönteisyyttä,

halu elää inhimillisemmissä asuin- ja työympäristöissä ja hyödyntää ihmisen täyttä potentiaalia erilaisissa yhteisöissä. Keskeisiä arvoja tässä elämäntyyliissä siis ovat materiaallinen yksinkertaisuus, inhimillinen mittakaava, itsemääräytyminen, ekologinen tietoisuus ja henkinen kasvu. Chhetri, Khan, Stimson ja Western (2009, s. 52) kirjoittavat, että elämän kohtuullistamisen ilmiö on tullut vaihtoehdoksi hektisen työelämän ja kulutuskeskeisille toimintatavoille. Toisaalta, vaikka kohtuullistaminen tuo mukanaan tyydyttävämmän elämäntyylin, voidaan pohtia sen vaikutusten merkittävyyttä. Elämän kohtuullistamiseen motivoituneet ihmiset vähentävät työskentelytuntejaan ja ehkä muuttavat työn muotoa. Samaan aikaan heidän tulonsa pienenevät ja kulutus vähenee, jolloin odotuksena on yksinkertaisempi ja tyydyttävämpi elämäntapa. On monesti vakuuteltu, että nämä ratkaisut vähentävät henkilön velkaantumista, tukevat taloudellista riippumattomuutta ja lisäävät itseluottamusta.

Lisääntyneestä kohtuullistajien määrästä huolimatta on skeptisyyttä sitä kohtaan, miten paljon tyytyväisempiä ihmiset ovat elämäänsä kohtuullistamisen jälkeen ja missä määrin he sitoutuvat vapaaehtoiseen yksinkertaistamiseen. Suurin osa kohtuullistajista toimii näin, koska he haluavat elämäänsä enemmän tyytyväisyyttä työn, perheen ja koko elämän suhteen. Kohtuullistajan valintojen odotetaan parantavan elämänlaatua. Kohtuullistaminen vaatii taloudellista sopeutumista tulojen pienentyessä, mutta kohtuullistajan oletetaan tekevän tämän valinnan saavuttaakseen paremman elämänlaadun. (Chhetri ym., 2009, s. 72.)

Chhetrin ym. (2009, s. 58, ss. 69–70) tutkimuksessa kerättiin aineisto Australian itäran-
nikolla niin sanotulla aurinkovyöhykkeellä asuvien australialaisten elämänlaatuun liittyvästä kyselystä. Tutkimuksessa vertailtiin kohtuullistamisen (*eng. downshifters*) valinneiden ja niiden henkilöiden, jotka eivät olleet valinneet kohtuullistamista (*eng. non-downshifters*), vastauksia. Keskeiseksi tutkimustulokseksi saatiin, että kohtuullistamisen elämäntyyli on laajalti toteutettua. Suurin osa kohtuullistajista on naisia, keski-ikäisiä, perheellisiä, keskituloisia ja suhteellisen korkeasti koulutettuja. Kuitenkin tulokset osoittavat yleistä käsitystä vastaan, että kohtuullistajat osoittivat vähemmän tyytyväisyyttä monella elämän osa-alueilla, kuten työn, rahan, käytettävän ajan ja perhe-elämän ja muun yksityiselämän suhteen. Onkin tulkittavissa, että kohtuullistaminen oli vastaajille tietynlainen sopeutumiskeino perheen ja työpaikan vaihtelevien tarpeiden yhteensovittamiseen.

Juniu (2000, s. 72) pohtii, että vapaa-ajan elvyttämiseksi tulisi kysyä, millaisia priorisointeja tehdään ja miten vapaa-aika ymmärretään ja mitä se ihmisille tarkoittaa. Tulisi etsiä

uusia vapaa-ajankäytön muotoja ja löytää keinoja, joilla voidaan toteuttaa vapaa-aikaa tyydyttävällä tavalla. Juniun mukaan voidaan pohtia, miten korvataan modernin yhteiskunnan kulutukseen perustuva tendenssi ja toisaalta, miten päästään vapaaksi kellon asettamista vaateista. Mitä voidaan saavuttaa sillä, että luovutaan pakonomaisesta tarpeesta ostaa vapaa-aikaa? Yhtenä ratkaisuna voi olla, että harrastuksia suunnataan kohti sosiaalisempaa vuorovaikutusta, esimerkiksi käytetään kuntoiluun julkisia puistoja tai muita tiloja kalliiden yksityisten kuntoklubien sijaan. Ulkona syömisen sijasta voitaisiin valmistaa ruokaa ystävien kanssa. Tällaiset sosiaaliset vapaa-ajan tapahtumat voisivat antaa erilaisen ja merkityksellisen näkökulman elämään. Tämä vaatii tahdin hidastamista eikä samanlaista kiirehtimistä kuin esimerkiksi työssä. Tällaisen tilanteen saavuttaminen vaatii myös muutosta individualismista kohti sosiaalista solidaarisuutta, työn tekemistä elämää varten eikä toisin päin, siirtymistä materialismista kohti henkisempiä arvoja ja luovuuden ja hauskuuden toteutumista.

Elämän kohtuullistamisen lähestymistavat ovat moniulotteisia ja elämäntapamuutoksen suuruusluokka riippuu henkilökohtaisista valinnoista ja elämäntilanteesta. Kohtuullistamiseen voi liittyä suuria eettisiä valintoja, tai kohtuullistamisen valinta voidaan tehdä myös kevyemmin perustein. Ominainen piirre elämän kohtuullistamisen valitseville on, että he ovat monesti keskituloisia ja hyvin koulutettuja, ja heillä on mahdollisuus vähentää työntekoa ja valita toisenlainen elämäntapa.

4 Tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa kuvataan tutkimuksen toteutukseen liittyviä seikkoja, tutkimustehtävää ja tutkimuskysymyksiä, aineistoa ja sosiaalisen median piirteitä, tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta.

4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimustehtävänä on blogitekstien kautta selvittää, miten niiden kirjoittajat tuovat kiirettä esille ja millaisia kiireen helpottamisen keinoja heillä on. Aloittaessani tutkimusta halusin saada blogitekstien kautta selville blogikirjoittajien kiireen ilmentämistä. Tutkimusaineistoa hankittaessa kävi kuitenkin ilmi, että kiireen kuvaamisen lisäksi moni blogiteksti käsitteli myös kiireen helpottamista ja keinoja sen helpottamiseksi. Tämän vuoksi se valittiin toiseksi aineiston analysoinnin lähtökohdaksi. Kiireen helpottamiseen liittyvät ilmaisut muodostuivat aineistoa luettaessa mielenkiintoiseksi kiireilmaisuille vastakohtaiseksi tutkimuskohteeksi. Kiireen helpottamiseen liittyvien ilmaisujen voidaan tulkita liittyvän elämän kohtuullistamisen tematiikkaan.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisiin jäsenyyskategorioihin blogikirjoittajat asettuvat kirjoitustensa perusteella kiireeseen liittyvien ilmaisujen suhteen ja 2. kiireen helpottamiseen liittyvien ilmaisujen suhteen?

4.2 Tutkimusote ja tutkimusmenetelmä

Tutkielma on laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen tekemiseen liittyy olennaisesti myös fakta- ja näytenäkökulma. Alasuutari (2011, ss. 90–91) kirjoittaa fakta- ja näytenäkökulman erosta. Faktanäkökulman mukaan tehdään selvä ero maailman ja siitä esitettyjen väitteiden välillä ja esimerkiksi asioiden pukemista sanoiksi tai esimerkiksi interaktiivista tilannetta, jossa puhutaan tai tuotetaan erilaisia merkkejä, ei pidetä hyödyllisenä tietona. Tämä johtuu siitä, että merkkejä ei faktanäkökulmassa nähdä tosiasioina. Faktanäkökulman luonteeseen kuuluu myös, että se herättää pohtimaan annetun informaation totuudenmukaisuutta, ja tiedonantajan rehellisyyttä. Kolmanneksi faktanäkökulmaan kuuluu olennaisesti käytännöllinen ajattelu siitä todellisuudesta ja totuudesta, jota tutkija tavoittelee. Faktanäkökulman valinnut tutkija on kiinnostunut siitä, miten tutkittavat

todellisesti käyttäytyvät tai mikä heidän mielipiteensä todellisuudessa on tai mitä todellisuudessa on tapahtunut.

Näytenäkökulmaan puolestaan kuuluvat juonellisuus, interaktio ja kulttuuriset jäsennykset. Totuudenmukaisuus ja rehellisyys eivät ole olennaisia aineiston tarkastelussa, vaan tutkimusaineisto on sellaisenaan kelvollista tutkimuskohteeksi. Kun tutkimusmateriaali nähdään näytteenä, sitä ei ymmärretä väittämänä todellisuudesta tai todellisuuden heijastumana. Jos laadullisessa aineistossa kiinnitetään huomiota kulttuurisiin jäsennyksiin, ei pohdita sitä, miten luotettavia aineistosta saatavat tiedot ovat. Sen sijaan kulttuurista jäsennystä voidaan käyttää, kun halutaan tutkia sitä, miten henkilö tai analysoitava teksti kertoo tarinaansa. Kulttuuriset jäsennykset ja niiden analyysi erittelevät tekstin luokitukset, eronteot ja maailman jäsennykset. (Alasuutari 2011, s.115.) Tässä tutkimuksessa laadullista tekstiaineistoa tulkitaan näytenäkökulman kautta. Tätä näkökulmaa hyödynnettäessä ei siis oleteta, että blogitekstit kuvaavat kirjoittajiensa täysin totuudenmukaista elämää. Sen sijaan tekstejä tutkitaan kirjoittajien tekstin kautta tuottaman kuvan perusteella.

Tutkimuksessa käytetään tutkimusmenetelmänä jäsenyyskategoria-analyysiä. Jokinen, Juhila ja Suoninen (2012, ss. 18–19) toteavat, että ihmiset luokittelevat erilaisia asioita, ja ilman kategorisointeja olisi mahdotonta ymmärtää toisia ihmisiä tai koordinoida yhteistä toimintaa. Kategoria-analyysin luokittelu on kategorisointia tai kategorisaatiota. Kategoria-analyysissä ollaan myös kiinnostuneita siitä, millaisia kulttuurisesti jaettuina merkityksiä ja tunnuspiirteitä muodostuu eri kategorioiden käytöstä.

Alasuutari (2011, s. 119) toteaa, että Harvey Sacks kehitti 1960-luvulla jäsenyyskategoria-analyysin, jonka teoreettinen tausta muistuttaa fenomenologiaa, Bergerin ja Luckmannin (1967) mukaista sosiaalista konstruktionismia ja myöhempiä kognitiivisen psykologian piirissä syntyneitä lähestymistapoja. Ruusuvuori (2001, ss. 383–384) kuvaa Harvey Sacksin erikoisalaa ja elämäntyötä. Sacks tutki arkitodellisuutta ja siinä tapahtuvaa kasvokkaista vuorovaikutusta. Häntä kiinnostivat esimerkiksi puhe, moraalit, itsemurha, valta, uutisten ja kokemusten kertominen ja laajemmin se, miten ihmiset tekevät arkitodellisuutta havaittavaksi ja kerrottavaksi olevaksi vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Samoin se, millaisin keinoin ihmiset saavuttavat jaetun ymmärryksen siitä, mitä ovat tekemässä milläkin hetkellä, oli hänen kiinnostuksensa kohteensa. Sacksin näkemyksen mukaan sosiaalinen järjestys syntyy sosiaalisen vuorovaikutuksen sivutuotteena. Hän myös ajatteli, että sosiaalisia ilmiöitä ei pitäisi määrittellä ulkoapäin, tai edes ihmisten raporttien perusteella, vaan tulisi tutkia itse käyttäytymistä. Sacksin ajattelua on myös,

että riippumatta siitä, uskoivatko ihmiset objektiivisen todellisuuden olemassaoloon vai eivät, he pyrkivät kuitenkin pitämään yllä jaettava ymmärrystä todellisuudesta. Sosiaalinen vuorovaikutus sisältää Sacksin ajattelun mukaan järjestyksen kaikkialla.

Harvey Sacks kehitti jäsenyysskategorisointi-välineen (Membership Categorization Device). Tässä ajattelussa väline tarkoittaa kokoelmaa kategorioita ja joukkoa sääntöjä, joilla kategorioita sovelletaan. Esimerkki kategoriat, äiti, isä, tytär ja veli kuullaan osana kategoriaa perhe ja toisaalta kategoriat vauva, leikki-ikäinen ja vanhus taas nähdään osana kategoriaa elämänvaihe. Monesti kategoriat muodostavat myös pareja, kuten esimerkiksi asiantuntija-maallikko tai mies-nainen. Jäsenyysskategoria-analyysissä voidaan valita kuvaus vähintään kahdesta kategoriasta. Jäsenyysskategorisointi myös muodostuu lukuisista säännöistä ja periaatteista. Nämä säännöt ja periaatteet ohjaavat ymmärrystä. Taloudellisuus-säännön mukaan sopivaan ja hyväksyttävään kuvaukseen riittää yksi kategoria henkilöä kohden. Yhdenmukaisuus-säännön mukaan taas kategoriaa, jolla kuvataan jotakin joukon jäsentä, voidaan käyttää kuvaamaan myös muita joukon jäseniä. Muita jäsenyysskategorisoinnin termejä ovat jäsenyysskategoriasidonnaiset toiminnot ja niihin liittyvät kuulijan maksimit. Tällä tarkoitetaan sitä, että monet toiminnot kuullaan kytkettynä tiettyihin kategorioihin. (Ruusuvuori 2001, ss. 394–395.)

Jäsenyysskategorisointi-menetelmällä on siis mahdollista tunnistaa ja analysoida vallitsevia moraalisia järjestyksiä ihmisten jokapäiväisessä toiminnassa (Ruusuvuori 2001, s. 396). Esimerkiksi Leipämaa-Leskinen ja Leino (2013, ss. 80–95) ovat käyttäneet jäsenyysskategoria-analyysiä tutkiessaan, millaisiin kategorioihin vastuulliset kuluttajat asemoituvat, kun he epäonnistuvat vastuullisen valinnan tekemisessä ja toimivat ihanteiden vastaisesti. Aineistona käytettiin luonnonkosmetiikkaa käyttävien kuluttajien eläytymismenetelmällä saatuja tarinoita ja siitä hahmotettiin kuluttajille kolme poikkeavaa kategoriajäsenyyttä, katuva, järkeilevä ja armollinen.

Kategoria-analyysillä on mahdollista saavuttaa myös identiteetteihin liittyviä tulkintoja, mutta tässä tutkimuksessa varsinaisia blogikirjoittajien identiteettejä ei tämän aineiston perusteella muodosteta. Tarkoituksena on kategoriajäsenyyksien kautta saavuttaa tietoa siitä, mihin jäsenyysskategoriaan blogikirjoittajat kirjoitustensa perusteella voivat asettuvat. Eri kirjoittajilla voi olla tekstin perusteella useampi jäsenyysskategoria, johon hän asettuu. Tässä tutkimuksessa aineistosta ei kirjoittajille siis muodostu täysin toisistaan erillisiä jäsenyysskategorioita, vaan ne voivat olla pikemminkin eri puolia samasta kirjoit-

tajasta, ja ne linkittyvät toisiinsa. Tarkoitus ei ole myöskään kuvata blogikirjoittajia tosielämän henkilöinä, vaan sitä millaisiin jäsenyyskategorioihin he kirjoituksensa perusteella asettuvat (ks. Leipämaa-Leskinen ja Leino 2013, s. 85).

Tutkimusta tehdessäni ja muodostaessani kirjoittajille kategorioita olen jäsennellyt ja tulkinut kirjoitettua aineistoa oman ajattelutyöni ja ymmärrykseni kautta. Knuuttila (2010, s. 19) toteaa, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa tulee muistaa, että niin aineiston keruu, jäsentäminen kuin luokittelukin ovat olennaisia tutkijan rakentaminen tutkimusprosessin kokonaisuudessa. Näin ollen jo ensimmäinen kysymys aineistolle on niiden tulkitsemista ja ottamista tutkimuksen piiriin. Myös Eskola ja Suoranta (2008, s. 45) toteavat, että erilaiset merkitykset läpäisevät ymmärryksemme, ja että hahmotamme maailmaa tietyn merkityksellistämisen prosessien ja merkityssuhteiden kautta. Kohtaamamme asiat eivät siis näyttäytytä täysin uusina, vaan on olemassa tietty opittu tapa tai skeema, jonka läpi hahmotamme asioita.

4.3 Tutkimusaineisto ja sosiaalisen median piirteitä

Aineisto on hankittu marraskuun ja joulukuun 2019 aikana Suomen blogilista-sivustolta (2019). Hakusanana on käytetty suomen kielen sanaa ”kiire”. Yhteensä 62 erillistä blogikirjoitusta koottiin aineistoksi. Aineisto käsittää tekstiliuskoja yhteensä 74 kpl, riviväli 1, fontti Calibri, pistekoko 11. Hakusanaa ”kiire” käytettiin, koska haluttiin saada nimenomaan ”kiire”-sanaan liittyvä hakutulos. Aineistoa hankittaessa kävi ilmi, että kiireeseen liittyvien ilmausten lisäksi kirjoituksissa oli nähtävissä vahva kiirettä helpottavien asioiden pohtimisen tendenssi, joten päädyttiin tutkimaan myös sen ilmaisemista.

Aineiston hankinnassa päätettiin valita aineistoksi satunnaisessa järjestyksessä hakutulokseksi tulleet 62 ensimmäistä blogikirjoitusta. Blogien julkaisupäivä vaihtelivat, eivätkä halutulokset järjestyneet tietyn julkaisupäivän mukaan, vaan satunnaisesti. Blogitekstit on julkaistu vuosina 2016-2019. Hakutuloksen perusteella tehty aineistonvalinta tehtiin siksi, että tutkimuskysymysten suhteen ei ollut perusteltua jättää pois jotakin tiettyä blogia tai valita tiettyjä kirjoittajia tutkimukseen mukaan, vaan haluttiin valita tutkimukseen mukaan blogitekstit, joissa oli tekstin sisässä maininta kiireestä. Tutkimuksesta poisjätetyt blogit, joita oli yhteensä 12 kpl, sisälsivät pelkän ruokaohjeen, kirja-arvostelun, tai eivät enää olleet saatavilla, mutta verkko-osoite ja blogin kuvake olivat jääneet blogilistaukseen. Aineistosta analysoitiin vain teksti, ei siis blogien kuvia tai kommenttikenttiä.

Aineiston käsitteleminen aloitettiin lukemalla aineisto useaan otteeseen läpi ja löytämällä kiirettä kuvaavia ja kiirettä helpottavia ilmaisuja. Analyysiyksikkönä käytettiin lauseita. Blogitekstejä luettiin tarkasti ja merkittiin tekstiin samalla tutkimuskohteena olevia ilmaisuja. Aineiston ilmauksista löytyi kiirettä kuvaavia ilmauksia 157 kappaletta ja kiireen helpottamiseen liittyviä ilmauksia 131 kappaletta. Tämän jälkeen aineistosta alettiin etsiä ilmaisujen välillä yhteneväisiä piirteitä ja pyrittiin löytämään kategorioita, joihin blogikirjoittajat voisivat asettua tekstin perusteella. Aineiston perusteella löydettyjä jäsenyyskategoriat nimettiin sen perusteella, millainen nimi kuvaisi parhaiten kategoriaan kuuluvia ilmaisuja kokonaisuudessaan ja kyseiseen kategoriaan kuuluvia blogikirjoittajia. Nimeksi pyrittiin antamaan mahdollisimman lyhyt ja ytimekäs nimi, joka kuitenkin olisi mahdollisimman kuvaava. Toisaalta nimeämistä ohjaavat myös tutkimuksen tekijän omat valinnat ja näkökulma aineistoon, joten jossakin muussa yhteydessä kategoriat olisivat saattaneet saada toisenlaiset nimet.

Tässä tutkielmassa tutkimusaineistona ovat blogikirjoitukset, jotka ovat sosiaalisen median ja internetissä tapahtuvan julkaisemisen muoto. Aula, Matikainen ja Villi (2006, s. 9, ss. 13–14) toteavat, että internetillä, toisin sanoen verkolla on yhteiskunnallinen kontekstinsa, jossa tulee huomioida yhteiskunnalliset muutokset, jotka ilmenevät tietoyhteiskuntana tai verkostoyhteiskuntana. Keskeistä tällaisessa yhteiskunnassa on huomata perustavanlaatuiset muutokset yhteiskunnassa, kuten globalisaatio, verkostojen voimistuminen, teknologian kehittyminen ja esimerkiksi tiedon ja osaamisen nouseminen keskeiseksi kilpailutekijäksi. Toisaalta internet mahdollistaa ihmisten välisen inhimillisen viestinnän. Internet myös konkretisoituu yksittäiselle käyttäjälle erilaisten sisältöjen ja käyttötapojen kautta. Nämä sisällöt kattavat sekä työ- että vapaa-ajan. Internet mahdollistaa kuvan, tekstin, äänen, musiikin tai videokuvan välittämisen ja lukuisten muiden viestintämuotojen kautta internet mahdollistaa haluttuna aikana viestimisen yhtäaikaista monelle ihmiselle. Verkkoviestintä myös mahdollistaa ihmisten liittymisen toisiinsa tavalla, joka ei ole ennen ollut mahdollista. Yhteisöllisyys myös asettaa internetille paljon odotuksia. Verkkoon syntyy yhteisöjä, jotka toteuttavat yleishyödyllistä tehtävää ja toisaalta internet-yhteisöt pohjautuvat yhteisiin tulkintoihin ympäröivästä maailmasta ja yhteiset tulkinnat kirkastuvat yhteisöjen välisessä viestinnässä. Verkossa on lukematon määrä erilaisia yhteisöjä ja foorumeita, joissa ihmiset voivat viestiä itse tärkeiksi kokemistaan asioista.

Laaksonen, Matikainen ja Tikka (2013) toteavat, että verkon luonne on ubiikki, kaikkialla oleva, ja että sen käyttö rikkoo perinteisiä aikan ja tilaan liittyviä ulottuvuuksia, samoin

verkon sanotaan myös muuttavan viestinnän muodot ja valta-asetelmat. Tutkittavat ilmiöt ovat kuitenkin samanlaisia kuin ennen verkkoa, kuten tekstiä, kuvia, ihmisten toimintaa ja vuorovaikutusta. Verkko tarjoaa uuden teknisen välineen, jonka avulla ilmiöitä voidaan tarkastella ja myös tasolla, joka ei olisi ilman verkkoa mahdollista. Toisaalta verkon tutkimus pitää sisällään haasteita. Verkko on jatkuvassa liikkeessä ja sen palvelut muuttuvat jatkuvasti. Koska verkko ja sen sisältö ovat liikkeessä, siitä on vaikea saada pysäytyskuvaa. Tutkimustyössä verkkoaineiston osalta haasteita voi olla aineiston keruun rajaamisessa, sillä haasteena voi olla puutteellinen analyysi ja huono edustavuus. Myös kerätyn aineiston analysoinnissa on huomioitava, että suuri datamäärä voi helposti sokaista tutkijan, ja estää häntä ymmärtämästä datan todellista luonnetta ja rajoituksia.

Blogit ovat nyky-yhteiskunnan modernia viestintää. Tietotekniikka ja internet ovat luoneet uusia mahdollisuuksia omien mediasisältöjen tekemiseen ja julkaisemiseen ja ilmaiset julkaisujärjestelmät tarjoavat yhä enemmän mahdollisuuksia tehdä ja jakaa informaatiota niin ystäville, tutuille kuin suurelle globaalille yleisöllekin. Blogit ovat jatkaneet kehitystä, joka alkoi jo kauan ennen digitaalista aikaa esimerkiksi kaapelitelevision amatöörivoimin tehdyillä ohjelmilla tai vaikkapa kansalaisradioilla. Blogit muodostavat uudenlaisen aikatilan ja sosiaalisen verkoston, jossa on mahdollista liikkua kronologisesti taaksepäin ja linkkien avulla siirtyä horisontaalisesti muihin blogeihin tai verkkosisältöihin. Vaikka blogit muodostavatkin julkisen tilan, joka on moniääninen ja keskusteleva, niihin liittyy valtarakenteita ja niihin kohdistuvat myös erilaiset intressit. Blogeillakin on sosiaalinen hierarkia. (Sirkkunen 2006, s. 139, ss. 148–149.)

Weblogeja tai blogeja voidaan lähestyä kahdesta suunnasta, toisaalta ne ovat helppoja ja nopeita henkilökohtaisen viestinnän välineitä ja toisaalta ne ovat ilmiö, joka vaikuttaa julkisen viestinnän asetelmiin. Weblog-sanalle ei ole pätevää suomenkielistä vastinetta. Englannin kielessä alkuperäistermi on *weblog* ja suomen kielellä versio samasta asiasta on *blogi*. Blogijulkaisemisen käytäntöihin kuuluu, että ne ovat yksinkertaisia, eikä artikkeleita esimerkiksi järjestetä journalististen kriteerien mukaan. Toiseksi blogien ominaisuus on se, että lukijat voivat julkaista omat kommenttinsa jokaisen artikkelin yhteydessä. Myös hypertekstilinkit muihin webjulkaisuihin ja verkkoaineistoihin, joihin kirjoittajat viittaavat teksteissään, ovat ominainen piirre blogeille. (Heinonen ja Domingo 2009, ss. 68–69, s. 73.)

Blogien julkaisijat voivat olla journalismin suhteen amatöörejä, osa voi olla journalisteja tai mediayrityksiä. Blogien kirjoittajien yhteisenä pyrkimyksenä on kuitenkin kirjoittaa laajalle yleisölle esimerkiksi ajankohtaisista tapahtumista tai kommentoida niitä. Blogit eivät

ole journalismin vakiintuneiden rutiinien mukaisia, mutta niissä on kuitenkin samansuuntaisen viestinnän piirteitä. Bloggeja voidaan jaotella vertaamalla niitä vakiintuneeseen journalistiseen mediaan. Kansalaisblogit julkaistaan valtamedian ulkopuolella, joten ne ovat löyhimmässä suhteessa siihen. Mediablogit puolestaan ovat osa medioiden sisältöä ja mediassa työskentelevien tekemiä. Yleisöblogit ovat yleisön tuottamaa, joita mediat ylläpitävät ja journalistiblogi on ammattijournalistien media ulkopuolella tuottama blogi. Huomionarvoista on kuitenkin se, että blogien läheisyys mediaan ei kerro sen luotettavuudesta tai vaikuttavuudesta. Tiedonlähteen luotettavuuteen vaikuttaa se, miten rehellisenä yleisö kirjoittajaa pitää, miten läpinäkyvää tieto on ja miten säännöllisesti blogia päivitetään ja miten ajankohtainen se on. (Heinonen ja Domingo 2009, s. 76.)

4.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Kuula (2011) toteaa, että blogit ovat avoimia, julkaisun omaisia aineistoja. Eräs blogien muoto verkkopäiväkirjat, joihin kirjoittajat voivat pyytää yleisöltä kommentteja. Yksityisten henkilöiden kotisivut ja verkkopäiväkirjat ovat julkisia aineistoja, mutta samalla ne ovat myös keinoja kommunikoida samanhenkisten ihmisten kanssa. Lupaa blogien käyttämiseen aineistona ei tarvita näiden verkkosivujen haltijoilta. Tekijänoikeudellisesti sivustoihin tulisi viitata normaalein viitetiedoin, mutta aineiston, eli henkilöiden kirjoitusten analysointitapa vaikuttaa siihen, julkaistaanko blogitekstien viitteitä. Peruseriaatteena on henkilötietolain mukainen menettely, joten henkilötietoja tai tunnisteita sisällytetään tutkimukseen vain, jos se on tutkimuksen kannalta olennaista.

Vaikka tämän tutkimuksen analysoitavista teksteistä ei ole erotettavissa arkaluontoisia tietoja, on tässä tutkimuksessa blogikirjoituksia tutkittu ja raportoitu kirjoittajien anonymiteettiä kunnioittaen. Blogikirjoittajien taustasta ei kerätty tietoa eikä kirjoitusten tai blogien tietojen perusteella pystytty tai ylipäätään pysty kartoittamaan tarkempaa kirjoittajien kuvausta. Tutkimuksen kannalta ja anonymiteetin varmistamiseksi kirjoittajien taustaa ei olekaan tarpeellista tietää, koska tutkimuksen kohteena ovat kirjoittajien ilmaisemat ajatukset ja toteamukset. Tekstit olivat myös luonteeltaan sellaisia, että ne käsittelivät monesti kiireettä ja kiireen helpottamista blogin lukijoille tarkoitettuihin ilmauksiin, eivätkä ne sisältäneet henkilökohtaisia tai arkaluonteisia asioita. Jotkut blogikirjoittajat kirjoittivat blogiaan omalla nimellään, toiset taas nimimerkillä. Blogien anonymisoinnissa on seurattu Kääriäisen ja Mäkisen (2017, s. 31) blogeihin liittyvän pro gradu -tutkimuksen menettelytapaa aineistolainauksen merkinnässä tekstiin. Blogit ovat identifioituna itselläni ja

niille on annettu kirjain-numeroyhdistelmä, joka viittaa valitsemaani kirjaimen ja aineistotiedoston sivunumeroon.

Tutkimuksen aineisto koostui 62 erillisestä blogitekstistä. Blogitekstien määrän voidaan katsoa olevan tutkimusaineistona kohtuullisen riittävä. Molempiin tutkimuksessa tarkasteltaviin teemoihin kiireeseen ja sen helpottamiseen liittyen löytyi jokseenkin samansuuntainen määrä ilmaisia: Luotettavuuden osalta on huomioitava, että blogitekstit oli kirjoitettu eri vuosina, vuosien 2016-2019 aikana. Sosiaalisen median käytännöt ovat tänä aikana kehittyneet ja ammattimainen blogien kirjoittaminen on yleistynyt. Kirjoitusten pituus vaihteli ja kirjoittajien kirjoitustyyliissä oli luonnollisesti eroja.

Blogikirjoitusten kautta saavutettiin tietoa siitä, millaisin ilmauksin kirjoittajat kuvasivat kiirettä ja sen helpottamista. Jäsenyyskategorisoinnin avulla saatiin selville, miten kirjoittajat asettuvat ilmaisunsa perusteella ja millaisia kategorioita heidän kirjoituksistaan muodostuu. Tämän perusteella tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä oli jokseenkin toimiva. Haastattelututkimuksella olisi saatu kohdennettua kiireeseen ja sen helpottamiseen liittyviä kokemuksia esimerkiksi tiettyyn henkilöryhmään. Esimerkiksi teema-haastattelun avulla olisi saanut kattavammin tietoa itse haastateltavan esiin nostamista asioista, jotka aiheuttavat kiirettä. Haastateltavien esiin nostamat teemat olisivat saattaneet paremmin ohjata kohdistamaan kiireen tarkastelua tiettyihin elämän osa-alueisiin.

Tässä luvussa tuotiin esille tutkimuksen tekemiseen liittyviä seikkoja, tutkimustehtävää, tutkimuskysymyksiä, tutkimusotetta ja tutkimusmenetelmää, aineistoa ja sosiaalisen median piirteitä ja tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Seuraavaksi siirrytään tarkastelemaan analyysin tuloksia.

5 Blogikirjoittajien kiireen ja kiireen helpottamisen ilmeneminen

Blogikirjoitusten ilmaisuista oli erotettavissa seitsemän erilaista jäsenyysskategoriaa, joihin kirjoittajat ilmaisuensa perusteella asetettiin. Kategorioista viisi muodostui kiireen ilmaisuista ja kaksi kiirettä helpottavista ilmaisuista. Kiireeseen liittyvien ilmaisujen perusteella he asettuvat tunteilla tai tuntemuksilla reagoivien, velvollisuudentuntoisten, monen tehtävän ja asian keskellä olevien, kiireen vastustajien ja kiireestä pitävien kategorioihin. Kiireen helpottamisen suhteen he asettuivat tiedostajien ja neuvokkaiden ja toiseksi rauhallisesti ja rennosti suhtautuvien jäsenyysskategorioihin.

5.1 Tunteilla tai tuntemuksilla reagoivat

Kiireeseen suhtauduttiin blogistien teksteissä pääosin jokseenkin negatiivisesti. Kylläsymisen tunteet olivat yleisiä ja kiireelle annettiin erilaisia voimakassävyisiä luonnehdintoja. Kiirettä saatettiin vihata eikä siitä millään tavalla nautittu. Kiireen todettiin olevan ei-toivottu asia elämässä ja aiheuttavan hämmennystä itsessä ja läheisissä.

Kirjoittajat tunsivat kiireen nielevän liikaa aikaa, ja kiire herätti kirjoittajissa voimakkaita tuntemuksia, ärsyyntymistä ja muita negatiivisia ajatuksia:

”Kiire ärsyttää minua. Minua ärsyttää, kun kaikki puhuvat kiireestä.” (Q9)

”Kiire on kirosana, todellakin! Jos jotain vihaan syvästi niin kiirettä. Sellaista kiirettä, jossa elämä vain lipuu ohi, enkä saa mistään kunnolla otetta.” (L4)

Kiire monesti yllätti kirjoittajat ja aiheutti kirjoittajille stressiä ja fyysisiä oireita. Kiireen aiheuttaman stressin katsottiin aiheuttavan vastustuskyvyn heikkenemistä, lihasjännitystä ja päänsärkyä. Nukkumaan käydessä ajatukset pyörivät päässä ja rästiin jääneet asiat aiheuttivat mielipahaa.

Kiireen aiheuttama paniikki koettiin myös ahdistavana, hermoja kiristävänä pakottavana tarpeena ehtiä joka paikkaan. Mitä enemmän perheenjäseniä kirjoittajalla oli, sitä vaativammaksi aikataulujen aiheuttamat paineet koettiin. Etukäteisesti saatettiin kantaa huolta siitä, miten esimerkiksi pitkältä lastenhoitovapaalta palaaminen onnistuu ja miten aikataulut asettuvat uomiinsa arjen tehtävissä.

"On niin kiire, että aivan sydän lyö. Lyönnejä enemmän kuin yksi kerrallaan. Saa verenpaineen nousemaan. Hikipisarot otsalle. Tekee kiukkuiseksi. Kun on niin kova kiire. Jonnekin." (P44)

"Kolmen pienen ihmisen, kahden aikuisen ja koiran taloudessa aikataulu on lupaus katastrofista." (C60)

Kiireen keskellä unohdettiin asioita ja se sai loitontumaan tuttavista. Kirjoittajat kokivat, että he haluaisivat viettää enemmän aikaa ystävien ja tuttavien kanssa ja kokivat, että sosiaalisissa tilanteissa he eivät kiireen vuoksi olleet tosiasiallisesti läsnä vaan miettivät samalla muuta. Toisten ihmisten seuraa saatettiin myös vältellä, koska aikaa toisten ihmisten kohtaamiselle ei ollut ja sen koettiin vievän myös liikaa voimia kiireen keskellä.

Perheelliset olivat saattaneet kokea turhautumista aikataulujen kireyden vuoksi tai joutuneet kiirehtimään lapsia, mikä aiheutti heissä syyllisyydentuntoa. Kiireen katsottiin aiheuttavan myös kireyttä perheenjäsenten välille, erityisesti vanhemman ja lapsen välille. Harmistusta aiheutti myös se, että joutenoloon lapsen kanssa ei kiireen keskellä ollut aikaa. Työelämän kiire näkyi tämän aineiston blogitesteissä vähäisessä määrin, mutta kun se mainittiin, kiireen koettiin esimerkiksi rajoittavan luovuutta ja aiheuttavan painetta työpaikalla. Kiire myös ulottui työssäkäynnin lisäksi myös viikonloppuun, kun erilaisia tehtäviä tuli "suorittaa" myös silloin. Kaiken kaikkiaan ilmaisujen perusteella kiire aiheutti kiukkuisuutta ja tietynlainen epäonnistumisen tunnetta.

Kiireen aiheuttamia negatiivisia tuntemuksia on tutkittu enimmäkseen työelämään liittyen. Julkunen, Anttila ja Nätti (2004, ss. 180–181) kirjoittavat, että työn tuomat paineet voivat näkyä muun muassa kiireen tuntemuksena, työajan venymisenä, stressi- ja uupumisoireina ja emotionaalisina ja ruumiillisina tiloina. Lehto ja Sutela (2008, ss. 67–69) ovat koonneet yhteen suomalaisia työolotutkimuksia vuosien 1977-2008 välillä. He toteavat, että vuosien varrella on pohdittu, miten kiirettä olisi järkevintä tutkia. Monesti tulosten julkistamisen yhteydessä on tutkijoita myös syytetty ylitulkinnasta ja siitä, onko kiireongelma itsetehostustarpeen ilmentymä tai esimerkiksi muoti-ilmiö. Työolotutkimuksissa kiirettä on pyritty tutkimaan siten, että kyselyyn vastaavaa työntekijää on pyydetty mainitsemaan erilaisista ongelmista, esimerkiksi kiireestä ja kireistä aikatauluista ja siitä, kuinka paljon niistä aiheutuu haittaavaa rasitusta. Tällä tavoin tutkittuna kiire on selkeimmin kasvanut haitta tekijä työympäristössä.

Tämän tutkielman aineistossa työelämän aikapaine ja negatiiviset tuntemukset siitä näkyivät vähäisessä määrin, mutta voidaan pohtia, miten blogikirjoittajat ilmaisivat kiireen tuntua, jos he kirjoittaisivat työtehtävissään tuntemaansa kiirettä. Voidaan kysyä, olisiko

ilmaisu yhteneväistä nyt havaitun kanssa ja miten kirjoittajat ilmaisisivat tuntemuksiaan työelämän kiireestä

5.2 Velvollisuudentuntoiset

Velvollisuudentuntoisten jäsenyyskategoriaan asettuivat blogikirjoittajat, joiden kirjoitusten ilmaiset sisälsivät tietynlaisia syyllisyydentuntoja tai velvollisuudentunnetta asioista, joita tulisi tehdä. Asiat ja velvoitteet pyörivät kirjoittajien mielessä. Kirjoittaja saattoi tuntea syyllisyyttä esimerkiksi kiireen siirtämisestä lapselle. Velvollisuudentunto näkyi myös pohdintana siitä, miten paljon tavoitteita onkaan itselleen asettanut.

Tunne siitä, että pitäisi tai tulisi tehdä jotakin, oli monesti vahva. Asioiden lykkääminen tai jonkin tietyn asian tekemättä jättäminen aiheutti syyllisyydentuntoisuutta ja ahdistusta. Koettiin, että arjen kiireet ja ruuhkavuosien vaatimukset tuovat mukanaan sen, että aikaa itselle ei välttämättä ole. Kiireen hallitsema arki useine velvoitteineen oli myös vaatinut kirjoittajilta huippuun hiottua organisointikykyä ja pyrkimystä hallintaan. Arjessa tehtävät asiat edustivat myös pakkoa tehdä kyseisiä asioita, elämään sisältyi erilaisia pakonomaisiksi koettuja kotitöihin, perheen terveydenhuoltoon, lasten menoihin ja vanhempien menoihin liittyviä asioita.

Kirjoittaja, joka oli pienen vauvan kanssa kotona, koki, että hänen tulee tehdä paljon myös kotityötä vauvanhoidon lisäksi:

”Vaikka olen päivät kotona, tuntuu, että mikään aika ei riitä kaikkeen siihen, mitä siellä pitäisi saada aikaan.” (M5)

Viikonloppuisin kiire jäi monesti painamaan kirjoittajien mieltä, vaikka todellisuudessa kiirettä ei ollutkaan. Itseä myös soimattiin siitä, että oli antanut kiireelle vallan elämässään. Myös kiire itsessään koettiin merkiksi epäonnistumisesta arjen kokonaisuuden hallitsemisessa. Velvollisuudentunto ulottui perheellisillä myös siihen, että he kokivat, että he eivät saa näyttää kiireen tuntua lapsilleen.

”Minun ruuhkavuoteni ovat jälkikasvuni lapsuus. He rakentavat identiteettiään ja maailmankuvaansa samalla, kun minä pyristelen arjen eri velvollisuuksien ja tavoitteiden ristipaineessa.” (Q9)

Tehtävien ja kiireen keskellä otettu aika itselle, niin kutsuttu ”löysäily” saattoi aiheuttaa myös syyllisyydentunteita. Tehokkuus koettiin asiana, jota kohti nyky-yhteiskunnassa tulisi tai pitäisi pyrkiä, velvollisuudentunto oli ikään kuin päällä leijuva vaade tehdä asioita

elämässään tietyllä tavalla. Toisaalta joillekin tehokas ja kiireinen toimintatapa oli hänen persoonallisiin piirteisiinsä liittyvä asia:

”Olen kiihtyvää tyyppiä, Sellainen, joka kerää kierroksia ihan luonnostaan. Kun on oikein kiire, sääntäilen helposti sinne ja tänne, uni häiriintyy.” (M72)

Eräs kirjoittaja pohti, onko hänelle, yksineläjälle, sallittua puhua olevansa kiireinen. Toisaalta hän pohti myös, että myös yksineläjällä voi olla yhtä lailla velvoitteita, joita tulee hoitaa ja samalla hän voi hoitaa myös sukulaisen tai muun läheisen asioita. Kaikkiaan velvollisuudentuntoisia piirteitä sisältävien ilmaisujen perusteella voidaan huomata, että kirjoittajat kokivat moraalista ja velvoittavaa painetta suoriutua kelvollisesti erilaisista asioista.

Gershunyn (2005, ss. 298–299, ss. 311–312) huomiot siitä, että kiireisyys on yhteiskunnallisten, sosiaalisten konstruktoiden ilmentymä ja että kiireisyys on uuden keskiluokan kunniakkuuden muoto, muistuttaa tämän tutkimuksen velvollisuudentuntoisten kirjoittajien ilmaisujen sisältöä. Kirjoittajien velvollisuudentuntoisuuteen liittyvistä ilmauksista on nähtävissä myös ajankäytön moraalisen ulottuvuuksia ja ajan niukkuuden muovaamia sitoumuksia ja laiminlyöntien ja syyllisyydentunteen rationalisointia (Julkunen, Anttila ja Nätti 2004, s. 28). Blogien kirjoittajat vaikuttivat tuntevan moraalista painetta erilaisten aikaan liittyvien valintojen osalta. Myös Järnefeltin ja Lehdon (2002, s. 47) huomiot siitä, että ihmisellä on esimerkiksi kiireen suhteen taipumus peilata kokemuksiaan erilaisten kulttuuristen koodien ja selitysmallien ohjaamana, ovat tunnistettavissa myös velvollisuudentuntoisten ilmaisuista.

Kirjoittajien syyllisyydentuntoa sisältävät ajatukset siitä, että aikuisen kiire ei saisi näyttäytyä lapselle ovat lähellä Korvelan (2003, s. 145) tutkimuksen huomiota. Korvelan huomio oli, että kodin arjelle on tyypillistä, että perheen yhteinen aika tiivistyy aamun ja illan ajoittain lyhyisiin jaksoihin ja aika pakataan ikään kuin tietokoneen muistitilaa muistuttavaan säästävään tiiviiseen muotoon. Korvela mainitsee myös julkisen keskusteluun siitä vaarasta, että lapsen kanssa vietetään nopeasti tehokasta ”laatu-aikaa”, jotta päästään esimerkiksi takaisin työn pariin.

5.3 Monen tehtävän ja asian keskellä olevat

Blogikirjoittajat kokivat monesti olevansa monen asian ja tehtävän keskellä. Tehtävänä olevia asioita oli paljon, eikä aika tuntunut riittävän niistä suoriutumiseen. Kirjoituksissa

todettiin myös, että monien asioiden kokeminen on miellyttävää, mutta kun asioita kertyy liiaksi, asioiden keskeneräisyydestä ei enää nauti.

Tehtävien keskellä ei välttämättä pysy tahdissa mukana, kuten alla olevasta lainauksesta käy ilmi:

"Viikko on mennyt niin nopeasti, ettei ole edes pysynyt mukana! Tuntuu, että on kotonakin ehtinyt käydä vain nukkumassa ja muuten säntäillyt paikasta toiseen. " (C27)

Monen asian keskellä koettiin, että arjen pyörittäminen ikään kuin vetää mukaansa, eikä välttämättä huomata kuin kodin kiireinen tunnelma. Kuormitusta aiheutti myös se, että aikaa koettiin olevan niin vähän, että se ei tuntunut riittävän edes välttämättömiin tehtäviin, kuten työhön, lastenhoitoon, kodinhoitoon, ruoanlaittoon ja asiointeihin. Kiireen ja kaaoksen tuntuun todettiin vaikuttavan olennaisesti keskeneräiset asiat. Eräs kirjoittaja totesi, että vaikka aamutoimia kuinka aikaistaisikin, kiire tulee jossakin vaiheessa aina. Perheelliselle tehtävien samanaikaisuus suhteessa omaan ajankäyttöön tuo mukanaan päänvaivaa, kuten alla olevasta lainauksesta huomataan:

"Kolmivuorotyöläinen herää – ei vaan omiin töihin vaan myös vapaa-aamuna pesemään, pukemaan, ruokkimaan, kaikki muut---." (A55)

Perheen yhteisten menemisten yhteensovittaminen ei aina ole helppoa ja tuo mukanaan myös turhautumisen tunteita. Ihmisten kommentointi perheen valinnoista saattoi aiheuttaa mielipahaa kuten seuraavasta lainauksesta käy ilmi:

"Ja sitten kuitenkin, olemme myöhässä. Ja hermo kiristyy. Perillä on jopa ystävällisesti neuvottu, että "lasten kanssa pitää vaan lähteä ajoissa niin ehtii" tai "valmistella kaikki hyvin niin lähtö on sujuva." Juu kuule, kiitos tästä vinkistä, ei käynyt itellä mielessä.. Täytyy kylläkin myös todeta, että en olisi itsekään arvannut, että isomman perheen liikuttelu on oikeasti aikamoista tähtitiedettä. Ennen kuin olen tässä. Ja silti jotain aina unohtuu. Siinä mielessä nuo hyvää tarkoittavat, mutta silti hieman alentuvasti sanotut "vinkit" ymmärtää, ilman lapsia tuskin itsekään ymmärtäisin, mikä tästä tekee niin kiireistä." (C60)

Vapaa-ajallakin oli useampia asioita, joihin kirjoittajat olivat sitoutuneet ja joista he kokivat painetta:

"Juhlia toisen perään, sovittuja lounastapaamisia viikkojen päähän ja lukuisia Whatsapp-keskusteluja uusille juhlille. --- Luulen, että oman mausteensa tähän kiireiseen ajankohtaan tuo juurikin kesä." (U15)

Miesten ja naisten välisen työnjakoon liittyviin haasteisiin kirjoittajat eivät ottaneet kantaa. Sen sijaan kirjoittajat monesti pohtivat, että puoliso tai muut perheenjäsenet olivat

kehottaneet kirjoittajaa hiljentämään tahtia. Työnjako perheessä tuntui kirjoitusten perusteella asettuvan kiireestä huolimatta omiin toimiviin käytäntöihinsä, vaikka tehtävää oli paljon. Tutkimukset (esim. Jacobs & Gerson 2001; Malinen & Rönkä 2009) antavat viitteitä siitä, että perheelliset naiset kantavat kaksoistaakkaa työn, kotityön ja perheen yhteensovittamisessa. Tämän tutkimuksen aineistossa asiaa ei tuotu ilmi.

Monen asian keskellä oleminen linkittyy Rosan (2013, s. 78) kiihtymisen ja ajan tiivistymisen tematiikkaan. Ajan tiivistyminen ja toimintoepisodien lisääntyminen ei välttämättä johda kiihtymiseen, vaan monen asian tekemiseen samaan aikaan (*eng. multitasking*). Aineiston ilmauksissa monen tehtävän ja asian keskellä olevien jäsenyysskategoriaan kuuluvat selvästikin olivat joutuneet keskelle monenlaisia tehtäviä ja asioita, joista tuli selviytyä käytettävissä olevan ajan puitteissa.

Perheellisten kirjoittajien ajatukset kiireen keskellä paikasta toiseen siirtymisten vuoksi aiheutuvasta jännitteisyydestä on lähellä Korvelan (2003, ss. 116–117) tutkimustuloksia jännitteistä perheenjäsenten tekojen välillä. Yhtenä Korvelan tutkimustuloksena oli, että kodintuottamistoiminnassa syntyvät dilemmat liittyvät toiminnan samanaikaisuuksiin mutta myös lasten ja aikuisten erilaisiin näkökulmiin. Vanhemmilla siis voi olla erilaisia tehtäviä, joista he ovat vastuussa, mutta myös lapsilla voi olla omia pyrkimyksiä ja kiinnostuksenkohteita. Perheellä voi olla tämän lisäksi myös yhteisiä suunnitelmia. Eriaikaisuus perheen toiminnassa voi tuoda mukanaan tunteenpurkauksia ja kireätä tunnelmaa.

Monen tehtävän keskellä olevat kärsivät ilmaisunsa perusteella myös kasaantuvista kotitöistä. Sekin (2018, s. 121, s. 125) tutkimuksessa aineistossa perhetyöntekijät auttoivat perhettä, jolla oli ongelmia kodin puhtaanapidon ja kasautuvien tiskien suhteen. Perhettä autettiin sekvenssikartan avulla ja päiväkohtaisella suunnitelmalla. Vaikka blogikirjoitusten perusteella kirjoittajien haasteet kotitöistä huolehtimisessa eivät näyttäneet yhtä suurilta, sekvenssikartasta voisi olla hyötyä kenellä tahansa monen velvoitteen keskellä olevalle henkilölle.

5.4 Kiireen vastustajat

Kiireen vastustajien jäsenyysskategoriassa on yhtäläisyyksiä tunteilla ja tuntemuksilla reagoivien jäsenyysskategorian kanssa. Kiireen vastustajien ilmaisussa on kuitenkin eroavaisuutta siinä, että kiireen vastustajien ilmaisut pureutuivat enemmänkin kiireen laajempiin merkityksiin ja vaikutuksiin. Kiireen mielekkyyttä kyseenalaistettiin monessa

tekstissä, sen todettiin monesti olevan itse aiheutettu mielentila, johon pystyy itse vaikuttamaan. Eräs kirjoittaja pohti, ahnehtivatko ihmiset itselleen tarkoituksenmukaisesti paljon asioita tai tavaroita, jotka taas lisäävät kierrettä. Tehokkuuden vaatimuksiin ja ruuhkavuosiin suhtauduttiin negatiivisesti ja kiireestä kirjoitettiin trendikkäänä asiana, joka loi illuusion omasta merkityksellisyydestä.

Kiirehtiminen nähtiin jokseenkin turhana ja näennäisen tärkeyden merkinä:

”Ei riitä, että kiireellä saa aikaan sisäisen tärkeydentunteen vaan se pitää näyttää myös muille. Mitä turhuutta!” (K3)

Kiirettä oli myös tarkoituksella saatettu luoda itselle ja se tiedostettiin:

”Olen itse erityisen taitavan luomaan itselleni kiirettä” (L4)

”Kiire, kiire, kiire. Onko minulla oikeasti kiire, vai voisinko valita toisin?” (U15)

Kiireen merkitystä myös vähäteltiin ja todettiin sen olevan täysin ulkopuolinen, ylimääräinen elämää haittaava tekijä. Kiireen koettiin haittaavan sosiaalista elämää siten, että kontakteista ja ”ex-tempore”-vierailuista oli jouduttu kieltäytymään.

Kiireen vastustamisen perusteluissa on samoja elementtejä kuin Järnefeltin ja Lehdon (2002, s. 47) tutkimuksen tuloksissa, jossa kiireen yhdeksi syyksi työssä katsottiin yksilön oma toiminta: työn hallinnan vaikeudet mutta myös korkea työetiikka tai kunnianhimo. Toisaalta voidaan myös pohtia kirjoittajien kiireen vastustamiseen liittyvää ilmaisua itessään. Kirjoittajat haluavat mahdollisesti myös ottaa yhteiskunnallisesti kantaa kiireeseen ja kiirehtimiseen, ja myös haastavat lukijoitaan keskusteluun ja kommentointiin.

Kiire voidaan tulkita myös statuksen osoituksena muille ihmisille Bellezza, Paharia ja Keinan (2017, ss. 133–134). Ehkä juuri mielikuva kiireisyydestä statuksen osoituksena aiheuttaa joissakin ihmisissä vastareaktion, ja kiirettä kritisoitiin turhana statuksen osoituksena. Kiireen korostaminen voidaan tulkita itsensä tehostamisena ja ei-toivottuna piirteenä. Toisaalta tässä voi piillä esimerkiksi työpaikoilla väärinymmärryksen vaara. Työtaakan alle jäävän ja uupumuksen partaalla olevan työntekijän yhtenä selviytymiskeinona voi olla kiireisyyden esiintuominen.

Juha T Hakala (2010) toteaa kaunokirjalliseen tyyliin kirjoitetussa tehokkuusyhteiskuntaa kriittisesti tarkastelevassa kirjassaan: *”Nykyihmisen riippa on tärkeysjärjestyksestä päättämisen: mitä ottaa ja mitä jättää valitsematta. Niin hullulta kuin se tuntuu, moni on sairastunut näitä yökaudet puntaroidessaan. Lisävaivaksemme on muodostunut se, että valinnat olisi tehtävä nopeasti”*. Myös kiireen vastustajien jäsenyyskategoria osoittaa, että kirjoittajat haluavat omalta osaltaan ottaa kantaa kiireen ja sen aiheuttaman paineen turhuuteen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun.

5.5 Kiireestä pitävät

Mielenkiintoinen näkökulma, joka oli selvästi vähemmistönä ilmauksissa, oli se, että kiireeseen suhtauduttiin myös positiivisesti. Jotkut kirjoittajat kokivat, että kiire kuuluu ruuhkavuosien kanssa elämiseen ja on parempi vain sopeutua tilanteeseen. Joillekin kirjoittajille kiire taas esiintyi eteenpäin työntävänä voimana, ja he saivat siitä jopa energiaa.

”Nautin itse ihan valtavasti kiireestä sen vuoksi, että myös sillä saan myös kiireisenä paljon aikaiseksi.” (J69)

Kiireen pitäminen positiivisena asiana oli siis selvästi vähemmistönä, mutta osoittaa, että toisenlaistakin suhtautumista kiireeseen voi olla. Kiireeseen positiivisesti suhtautuva kirjoittaja myös koki, että kiire on luonnekysymys:

”Luulen, että on kyse vain siitä, miten hyvin olet löytänyt sinua inspiroivan asian ja millainen yleistason positiivinen draivi sinulla on niiden toteuttamisessa.” (J69)

Kiire ja jopa stressin tunne saattoi ajaa toimimaan tehokkaasti ja tavoitteellisesti. Töiden paljous nähtiin vain järjestelyasiana, töiden listaaminen ja järkevä organisointi auttoi hallitsemaan kiirettä. Myös kirjoittajien ajan tietoinen järjestäminen kiireen keskellä viestii siitä, että monet kirjoittajat olivat ottaneet kiireeseen sellaisen asenteen, että he selviävät siitä hyvällä suunnittelulla.

Kiireestä nauttiminen tai siitä pitäminen on tutkimuskirjallisuudessa ollut vähäistä ja kiireen positiivisten vaikutusten tutkiminen liittyy monesti työelämään. Tienari ja Meriläinen (2016, s. 81) kirjoittavat nykyjohtajuuden ihanteen merkitsevän suurta hallinnan tunnetta ja päivärytmin optimaalista rytmitystä: *”Ajokoiran 24 tuntia jakaantuvat säännöllisesti tehokkaan työajan lisäksi oikeaan aikaan suoritettuun liikuntaan, ravinnon tankkaamiseen ja uneen sekä muutamaan laadukkaaseen tuntiin lasten ja puolison seurassa”*. Tienarin ja Meriläisen kuvaaman Ihannejohtajan tunnuspiirteisiin voidaan siis katsoa kuuluvan

ajan täydellinen hallinta ja sen uskottava esittäminen mittamaalla. Johtajalla kuuluu samaan aikaan myös olla valtavat määrät energiaa, virtaa ja vitaalisuutta, joilla hän innostaa myös muita (Mt. s. 70).

Työn ja kiireen imussa oleminen ja siitä nauttiminen voi kuitenkin johtaa välillä myös haitallisiin vaikutuksiin. Salmela-Aron ja Nurmen (2004, s. 486) tutkimus osoitti, että henkilöt, joilla oli korkea työmotivaatio, samantyyppisesti kuin esimerkiksi työnarkomaniassa, kärsivät myös loppuun palamisesta, ”burnoutista”. Korkea työmotivaatio näkyi myös korkeana uupumisen todennäköisyytenä. Sitä vastoin, jos henkilöiden kiinnostus suuntautui ennemminkin vapaa-ajan ja terveydestä huolehtimisen suuntaan, näkyi se pienempänä loppuun palamisen määränä ja parempana työkykynä ja tyytyväisyytenä elämään.

Toisaalta Taris, Schaufeli ja Shimazu (2010, ss. 48–49) toteavat, että sekä työhön sitoutuneet, että työnarkomaanit työskentelevät määrällisesti paljon. Heitä kuitenkin erottaa se, että työnarkomaanit työskentelevät sisäisen pakonomaisen tarpeen ohjaamina, kun taas työhön sitoutuneet pitävät työstään niin paljon, että se vetää heitä puoleensa. Työnarkomaniassa pakonomainen työn tekemisen tarve toimii puolestaan työntävänä tekijänä. Vaikka sekä työhön sitoutuneet että työnarkomaanit käyttävät paljon aikaa ja vaivannäköä työhön, heidän välillään on selvä ero siinä, että toisin kuin työnarkomaanit, työhön sitoutuneet ovat yleisesti tyytyväisiä työhönsä ja elämäänsä, tuntevat itsensä terveeksi ja kokevat suoriutuvansa hyvin.

Kiireestä pitäminen oli selvästi valtavirrasta poikkeava näkemys kiireen ilmaisujen joukossa. Kiireestä pitäminen näyttäisi kirjoittajien ilmaisun perusteella olevan persoonallinen piirre, ja jotkut kirjoittajat halusivatkin tämän seikan tuoda kirjoituksessaan esille. Koska kiireestä pitämisen ilmaisuja oli selvästi vähän, voidaan pohtia, onko sosiaalisesti hyväksytyä aidosti nauttia kiireestä ja kiireisyyden tunteesta? On mahdollista, että kiireestä puhuminen ja erityisesti kiireestä nauttiminen koetaan ei-toivotuksi keskustelunaiheeksi ja tästä syystä se pyritään pitämään omana tietona.

5.6 Tiedostajat ja neuvokkaat

Tiedostajien ja neuvokkaiden jäsenyysskategoriansa on yhteneväisyyksiä osittain kiireen vastustajien jäsenyysskategorian kanssa. Kiireen vaikutuksiin suhtauduttiin kirjoituksissa

monesti tiedostaen sen negatiiviset vaikutukset, ja kirjoittajat olivat pysähtyneet pohtimaan sitä, miten voisivat vähentää kiireen tuomaa painetta. Tiedostajien jäsenyyskategoriaan kuuluvat olivat kuitenkin vastustajiin verrattuna positiivisemmin suhtautuvia ja he olivat saattaneet tehdä tietoisien päätöksen kiireestä luopumiseen. Olennainen asia tiedostajien näkemyksissä on, että kiire oli tietoisesti päätetty lopettaa tai ainakin vähentää siitä aiheutuvaa harmia.

"Meillä on tehty päätös kiireestä luopumiseen." (S13)

"Oon opetellut sitä. Luopumaan stressistä. Sanomaan itselleni, että kiire on vai yksi tekosyy olla tekemättä asioita." (X17)

"Yksi tämän vuoden tärkeimmistä opeista on ollut juuri tuo kiire ja kiireen syyn ymmärtäminen." (Ä23)

Eräs kirjoittaja pohtii, että vapaa-ajalla hänen tärkeimpänä tehtävänä on lasten perustarpeiden tyydyttäminen, ja hän totesi, että pakonomainen lasten harrastuksiin vieminen ja muu suorittaminen tuo turhaa kuormittumista ja vie ilon mukavistakin asioista. Hän olikin päättänyt kieltäytyä suostumasta pakonomaiseen elämisen tahtiin. Tiedostaminen toi mukanaan myös erilaisia suunnitelmia kiireen hillitsemiseksi. Puhelimen käyttöä hahutettiin hillitä ja arjenhallinnan keinoja kehittää. Kiireen tarpeettomuutta myös järkeiltiin ja todettiin, että kaikkein parhaiten voi itse vaikuttaa aikaa vieviin asioihin ja omaan suhtautumiseensa.

Kirjoittajat olivat myös kehittäneet itselleen erilaisia keinoja, joilla helpottaa elämän kiihtyvää tahtia tai kiireisyyttä. Kirjoittajien kiireen hallinnan keinot liittyivät esimerkiksi asioiden ja tehtävien kalenterointiin, järjestelmällisyyteen, sosiaalisen median käytön vähentämiseen ja ärsykkeiden vähentämiseen. Eräs kirjoittaja kertoi kiirettä helpottavan se, että hänen perheensä kotitöiden jakamisen olevan tasapuolista ja että esimerkiksi siivouksen jakaminen useammalle päivälle. Siivoamisen määrää pyrittiin hallitsemaan ennakoivasti järjestelemällä kotia viikon varrella.

"Priorisoi, luovu ja opettele sanomaan ei." (L38)

"Tylsää työtä on meillä kaikilla - velvollisuuksia. Jos haluat nauttia elämästä ja tehdä sinulle tärkeitä asioita, niin hoida tylsät työt ripeästi pois alta, äläkä siirrä niitä huomiselle." (O73)

Asioiden ennakointi, läheisten kanssa oleminen, liikunta, nukkuminen ja työajan vähentämisen mahdollisuuden pohtiminen nostettiin esille elämänlaatua parantavina tekijöinä.

Tietoisuus tahdin hidastamisen tarpeesta ja päätöksenteko tähän liittyen viittaa kohtuullistamisen ja hidastamisen tematiikkaan. Tiedostavat kirjoittajat olivat heränneet ajatuksen, että jotenkin tulisi toimia, jotta kiireen tuntu vähenisi. Yksi kohtuullistamiseen liittyvistä arvoista on juuri itsemääräytymisen toteuttamisen mahdollisuus (Elgin ja Mitchell 2003, ss. 146 –147). Myös Juniu (2000, s. 72) toteaa, että lähtökohta kohtuullistamisen elämäntyylille on, että ihmiset tiedostaen asettavat asioita prioriteettijärjestykseen ja pohtivat vapaa-ajan merkitystä itselle.

Varsinkin neuvokkaiden ilmaisussa ja keinoissa on yhteneväisyyksiä Väestöliiton tutkimuksen (Miettinen ja Rotkirch 2012, s. 116) perheiden haastattelujen tuloksiin, joiden mukaan perheet olivat keksineet erilaisia tapoja, joilla perheen yhteistä aikaa voidaan lisätä. Esimerkiksi ylempään keskiluokkaan kuuluvat hankkivat aikaa kotityön ulkoistamisella. Haastatteluissa useampi kertoja oli todennut, että nipistää aikaa mieluummin kotitöistä kuin perheen kanssa vietettävästä ajasta ja oli opetellut madaltamaan vaatimuksiaan kotitöiden suhteen.

5.7 Rauhallisesti ja rennosti suhtautuvat

Rauhallisesti ja rennosti suhtautuvien jäsenyyskategoria voidaan katsoa kuuluvan kiireen helpottamista ilmentävään näkökulmaan. Rauhoittumisen, pysähtymisen ja hidastamisen luonnehdinnat olivat yleisiä suurimmassa osassa blogitekstejä. Kirjoituksissa toistui toteamukset pysähtymisen tärkeydestä. Kirjoittajat olivat saattaneet kohdata elämässään tilanteen, joka oli pakottanut heidät pysähtymään tai hidastamaan elämisen tahtia. Yllättävä tapahtuma tai jopa jokin vakava asia oli sysännyt liikkeelle muutoksen kirjoittajan elämässä.

”Tuo viimevuotinen ajanjakso herätti mut ajattelemaan taas kerran elämän rajallisuutta. Sitä, haluanko todella juosta silmälaput silmillä, jatkuvassa kiireessä, ainutkertaisen elämän läpi, ehtien pysähtymään kunnolla vain muutamina päivinä vuodessa.” (R10)

Rauhoittuminen nähtiin yksilön omana ymmärryksenä hidastaa tahtia, vaikka ympäristö ei siihen aina antaisikaan tilaisuutta:

”Ehkei meidän tarvitsekaan pysäyttää maailmaan ympärillämme vaan ainoastaan oma mieleemme.” (R10)

Kirjoittajat olivat priorisoineet asioita ja tapahtumia, joihin osallistuvat. Eräs kirjoittaja oli päättänyt ottaa tavoitteekseen tylsistymisen tunteen kiireen tunnun hillitsemiseksi. He

myös kokivat, että on turha kiirehtiä huomiseen, vaan tulisi keskittyä juuri sen hetkiseen tilanteeseen tai hetkeen.

Eräs kirjoittaja oli päättänyt varata lauantaipäivän kokonaan itselleen ja koki sen katkaisevan kiireen ja antavan mahdollisuuden rauhoittumiseen. Kirjoittajat olivat saattaneet tietoisesti hidastelun arjen askareissa ja tekemisessä.

"Sitten vain kuorii perunan kerrallaan, rauhassa keskittyen ja sen jälkeen jatkaa seuraavan homman parissa." (X51)

Kiireen keskellä pysähtyminen koettiin myös siten, että ihmisellä kuitenkin on aikaa jäljellä, asia tulisi vain mieltää näin. Hektinen ajankohta tai elämänvaihe vaatii kirjoittajien mukaan sen, että tekee asian kerrallaan ja keskittyy tekemään asioita hitaalla tavalla. Myös ärsykkeiden vähentäminen, syvään hengittäminen, hiljentyminen ja itselle asetettujen vaatimusten höllentäminen oli kirjoittajien mielestä olennaista.

"Olen puhunut aiemminkin pieniin asioihin keskittymisestä ja mä olen tajunnut nyt huomaavani paljon paremmin pieniäkin asioita. Sen miltä sade tuoksu ja tuntuu, miten vihreää ulkona silloin on. Millaisia metromatkat ovat ja mitä ympärillä silloin tapahtuu. Miltä loppukevät ja alkava kesä tuoksu. Miltä puhdas koti tuntuu." (X17)

"Kuitenkin kun aina muistaa sen että tämä stressi ja kiire on vain väliaikaista, ja yrittää pitää asiat ja elämän koossa parhaansa mukaan, niin ei se sitten loppujen lopuksi koko elämää kaada." (Y19)

Rennosti suhtautuvat toivat kirjoituksissa esille erilaisia mielialaa kohottavia asioita, joilla rentoutua. Kirjoittajat eivät halunneet hukata elämän arvokkaita hetkiä ja halusivat nauttia juuri sen hetkisestä tilanteesta. Kirjoittajat pyrkivät kohti hyvää oloa ja tasapainoisuutta. Elämänlaatua pyrittiin parantamaan tekemällä etukäteen suunnittelemtomia asioita ja ottamaan itselle ajallisesti tyhjää tilaa. Myös sen ymmärtäminen, että kaikkiin asioihin ei kuitenkaan pysty vaikuttamaan, toi kirjoittajille tunteen siitä, että voi vain tehdä parhaansa. Kiireettömän ja iloa sisältävän arjen eteen haluttiin nähdä vaivaa ja järjestää itselle tai perheelle esimerkiksi kiireettömiä aamuja, luontoretkiä ja päämäärätöntä oielua. Rennosti ottavat kirjoittajat saattoivat vetäytyä perheen kanssa viettämään aikaa kiireestä huolimatta ja tuntematta siitä huonoa omaatuntoa. Erityisesti viikonloppuisin oli rentoutumiseen varattu aikaa ja suunniteltiin normaalista poikkeavaa rauhallista tekemistä.

Rentoutumiseen perheen kanssa liittyi monesti lomailu ja ulkomaanmatkailu. Lomalla ollessa asiat asettuivat eri mittakaavaan, ja kirjoittajat olivat havainneet kiireisyyden vähentyneen. Jotkin kirjoittajat olivat olleet ulkomailla lomailemassa, ja tehneet havaintoja täkäläisen kulttuurin hitaasta elämänmenosta:

”Kukaan ei koskaan juokse, kiirehdi tai edes askella tarmokkaasti, vaan kaikenlainen eteenpäin suuntaantuva liikuskelu tapahtuu maltillisen hitaasti, melkein ärsyttävän laahustaen. Me skandinaavit emme vastaavaan hiipuvaan kuljeskeluun ikinä syyllisty.” (K70)

Rauhallisesti ja rennosti suhtautuvien ajatukset liittyvät vahvasti elämän kohtuullistamisen tematiikkaan. Kirjoittajien valinnat pysähtymiseen, rauhoittumiseen ja rentoutumiseen ohjaavat heitä kohti hitaampaa elämisen tahtia ja niihin on lukijoiden helppo samaistua. Kirjoittajien ilmaisu rauhoittumisesta ja rennosti suhtautumisesta viittaa vapaaehtoisen yksinkertaistamisen arvoihin ja sosiaalisiin piirteisiin, mutta kirjoittajat eivät kuitenkaan vaikuttaneet olevan tekemässä suurta elämänmuutosta asian suhteen. Elgin ja Mitchell (2003, s. 164) kuvaavat teollisen maailman kuvan ja vapaaehtoisen yksinkertaistamisen mukaisen maailmankuvan kontrasteja. Vapaaehtoinen yksinkertaistaminen suuntautuu esimerkiksi kohti itsensä kehittämistä, henkistä kasvua, rentoa suhtautumista paineistetun suorittamisen sijaan. Tulevaisuuden visio yksinkertaistamisen eetoksesta voisi sisältää enemmän kulttuurista koheesiota, sosiaalista kypsyyttä ja konsensusta, avoimemman, vähemmän kireän, vähemmän vakavan ja suvaitsevamman kulttuurisen ilmapiirin. Toisaalta vapaaehtoisen yksinkertaistamisen vision on kritisoitu olevan mahdollisuus paeta ongelmia, tietynlainen eskapistinen retiriitti.

Tässä luvussa kuvattiin tutkimusaineiston analyysin tuloksia, seitsemää aineistosta muodostettua jäsenyyskategoriaa. Aineistosta hahmottuneet kategoriat jäsentävät kirjoittajien ajatuksia blogikirjoitusten sisällä. Voidaan katsoa, että molempien näkökulmien, sekä kiireen että sen helpottamisen tutkiminen aineistosta toi esiin eri puolia tarkasteltavina olevien kiireen ja kiireen helpottamisen ilmiöiden ympärille. Tässä mielessä kahden näkökulman tutkiminen oli avartavaa. Jäsenyyskategorisoinnin kautta kirjoittajat asettuivat seitsemään eri näkökulmaan, jotka eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan täydentävät toisiaan.

6 Johtopäätökset

Tutkielmassa tarkasteltiin blogitekstien kautta sitä, miten kiirettä ja sen helpottamista niissä ilmennetään. Löydökseksi saatiin jäsenyyuskategoria-analyysin avulla seitsemän jäsenyyuskategoriaa, joihin blogikirjoittajat aineiston analyysin perusteella asetettiin. Kategoriaista viisi muodostui kiireen ilmaisuista ja kaksi kiirettä helpottavista ilmaisuista. Jäsenyyuskategorioita käytettiin hahmottamaan eri puolia samojen kirjoittajien teksteistä. Tämän tutkielman analyysissä sama blogikirjoittaja voi siis ilmaisunsa perusteella asettua useaan eri jäsenyyuskategoriaan. Tutkielma pyrkii osaltaan lisäämään tietoa blogien kautta välittyvästä kuvasta kiireeseen liittyen ja kiireen helpottamisen keinoista kirjoittajien arkielämässä.

Tässä tutkimuksessa esitettiin erilaisia ajan kokemiseen ja aikakäsityksiin liittyviä näkemyksiä (esim. Morgan 2009; Mulhall 1996; Roark 2011), ajan kokemuksen tärkeyttä ihmisyyden kannalta ja ajan moniulotteisuutta (esim. Adam 1995). Ajan kulumisen ja tietynlainen kilpajuoksu ajan kanssa tulee esille tutkimusaineistosta, mutta varsinaisesti esimerkiksi aikakäsityksiin ei kirjoituksissa viitattu. Ajan niukkuuteen liittyy monia määritellyjä ja käsitteitä. Tässä tutkimuksessa esitettiin aikaköyhyyden (Goodin 2010), ajan kiihtymisen (Rosa 2013) ja kiireisyyden kunniakkuuden (Gershuny 2005) käsitteitä. Blogikirjoittajat tunnistivatkin kiireen yleiseksi nyky-yhteiskunnan piirteeksi. Kallioniemi-Chambersin, Annalan ja Mäkisen (2013, s. 49) kiirekokemusten tutkimusprosessissa kiire alkoi näyttäytyä vahvasti situationaalisenä ilmiönä ja tämän taustalla on tunnistettavissa haastateltavien uskomuksia, oletuksia ja aiemmin muokkautuneita kokemuksen tapoja. Myös tämän tutkimuksen aineistossa kirjoittajat selvästi tulkitsivat kiirettä heidän aikaisempien kokemustensa ja sen hetkisen tilanteen ohjaamina.

Blogitekstien tutkimisen kautta saatiin tietoa siitä, miten kiireettä ilmaistaan ja mitä keinoja sen helpottamiseen voi olla. Blogitekstien kautta ei kuitenkaan saada täysin varmaa tietoa siitä, mitä kirjoittajat todella ajattelevat, vaan niiden kautta voidaan tutkia kirjoittajien yleisölle tarkoitettuja ilmaisuja. Vakimo (2010, s. 105) kirjoittaakin, että media rakentaa tulkittuja kuvia ja käsityksiä, eli representaatioita kohteestaan, ja toimii ikään kuin tutkijan ja mediarepresentaation kohteena olevan ihmisen välimaastossa. Tällöin ihmisen tietynlaisen kuvan takana jää tutkijalle fyysisesti etäiseksi.

Elder-Vass (2012, s. 4) toteaa, että sosiaaliselle konstruktionismille ominaisen tulkinnan mukaan yhteiset ajattelun ja kommunikoinnin tavat vaikuttavat siihen, millainen maailma

on. Toisaalta sosiaalinen konstruktionismi ei ole vain yksi erityinen synteesi, vaan sosiaaliseen konstruktionismiin liittyy monta näkökulmaa. Jäsenyysskategoria-analyysi juontaa juurensa sosiaaliseen konstruktionismiin (Alasuutari 2011, s. 119). Tämän tulkinnan mukaan myös tässä tutkimuksessa luodut jäsenyysskategoriat kuvastavat kulttuurisesti jaettuja merkityksiä, joita on hahmotettu kirjoittajien ilmaisun kautta. Blogikirjoittaminen voi olla myös tapa ottaa kantaa itselle tärkeistä asioista, tässä mielessä blogikirjoittajat ovat myös mielipidevaikuttajia oman kerrontansa kautta.

Tutkimuskirjallisuudessa on kotitalouksien kiireettä ja aikapainetta lähestytty erityisesti perheen ja työn yhteensovittamisen ja siihen liittyvien haasteiden kautta (esim. Hochschild 1997; Brown & Booth 2002; Daly 2001; Jacobs & Gerson 2001). Olennaisesti kotitalouksien aikaan liittyvät myös arjen rytmien ja sekvenssien tutkimus perheissä (Korvela 2003; Sekki 2018). Suomalaisessa tutkimuksessa myös erilaiset elämäntilanteet linkittyvät kiireen kokemukseen, ainakin perheellisten (esim. Miettinen & Rotkirch 2012; Malinen & Rönkä 2009), työssäkäyvien (esim. Julkunen, Anttila & Nätti 2004; Lehto & Sutela 2008) ja vapaa-ajan vietonkin (esim. Anttila, Oinas & Nätti 2015; Ylikännö 2015) osalta.

Tutkimusten mukaan kiireen tuntemusten aiheuttajana ovat sekä ansiotyö että vapaa-ajan toiminnot. (Ylikännö 2015, ss. 73–84). Toisaalta ajankäyttöpäiväkirjatutkimuksen mukaan vastaajista reilu 10 prosenttia on arvioinut sunnuntain kiireiseksi ja lauantain koki kiireiseksi joka viides, eli työ ei suurissa määrin ole vallannut viikonloppuja. (Anttila, Oinas ja Nätti 2015, ss. 23–31). Kiirettä koettiin tämän tutkimuksen blogikirjoitusaineiston perusteella voittopuolisesti vapaa-ajalla, mutta jonkin verran kirjoitettiin myös työelämän kiireestä. Kirjoitukset kuvastivat yleisesti sitä, että läheisten ja itselle tärkeiden asioiden parissa haluttiin vapaa-ajalla viettää aikaa ja kirjoittajat pyrkivät kohti tasapainoista ajankäyttöä.

Tämän tutkimuksen blogikirjoitusaineisto oli läpileikkaus niin perheiden, yksinelävien, työssäkäyvien kuin vapaa-ajan viettäjänsäkin kiireestä ja sen helpottamisesta. Tähän vaikutti varmasti se, että blogitekstejä ei aineistonhankintavaiheessa pyritty rajaamaan kovinkaan tiukasti pois tutkimuksesta. Ajatukset ja näkökulmat erilaisissa elämäntilanteissa pääsivät näkyville aineistoa analysoitaessa. Vaikka tutkimuksessa ei keskitytty kirjoittajan sukupuoleen tai sen vaikutukseen ilmaisuun, on todettava, että suurin osa tekstien kirjoittajista oli naisia. Kuitenkaan mies- ja naisnäkökulmaa ja esimerkiksi kotitöiden tasapuolisen jakautumisen haasteita ei kirjoituksissa otettu esille.

Analyysin perusteella tuloksiksi saatiin, että kiireeseen liitettiin ilmaisussa tunteita, ja siihen suhtauduttiin esimerkiksi fyysisin tuntemuksin, velvollisuudentuntoisin ja jopa syyllisyydentuntoisin ajatuksin. Kiireen keskellä koettiin eletävän usean asian ja tehtävän keskellä. Kiirettä vastustettiin, mutta siitä myös pidettiin. Kiireen helpottamisen ilmaisuissa tiedostettiin tahdin hiljentämisen tarve ja esitettiin yleisölle erilaisia keinoja, joilla kiirettä voidaan helpottaa. Kirjoituksista kävi myös ilmi, että kiireettä helpotettiin suhtautumalla rauhallisesti, pysähtyen ja myös rennosti.

Huomionarvoista tutkimustuloksissa on, että kiirettä koskevia ilmaisuja oli enemmän kuin kiirettä helpottavia ilmaisuja. Siten myös kiireen jäsenyysskategorioita muodostui viisi ja kiireen helpottamisen kategorioita kaksi. Kiireestä pitämisen jäsenyysskategoria poikkesi selvästi muista kategorioista, sillä muut kiireen ilmaisun jäsenyysskategoriat viittasivat kiireen negatiiviseen luonnehdintaan. Kiireestä pitäminen osoittaakin valtavirrasta poikkeavaa näkemystä, mutta monesti se voi yhdistyä esimerkiksi työhön sitoutumiseen positiivisella tavalla. (esim. Taris, Schaufeli ja Shimazu 2010).

Blogikirjoittajat vaikuttivat peilaavan kirjoituksissaan yleisten huomioiden lisäksi myös omia kokemuksiaan myös oman kodin, perheen tai asuinkumppanin ja elämäntilanteen suhteen. Heidän ajatuksensa ikään kuin heräsivät eloon, kun he nostivat esille esimerkkejä omasta elämästään. Arjen rytmien merkitys nousi jonkin verran esille erityisesti monen tehtävän ja asian keskellä olevien jäsenyysskategorioissa. Eri tehtävien keskellä olevat kirjoittivat haasteistaan ja monen asian yhtäaikaista tekemisestä ja arjen rytmi saattoi olla ainakin hetkellisesti kadoksissa. Tämä huomio viittaa esimerkiksi Korvelan (2003) ja Sekin (2018) tutkimusten tuloksiin.

Elämän kohtuullistamisen tieteellinen keskustelu on nostanut esille, että kohtuullistamisen elämänmuutoksen valinheet eivät aina ole täysin tyytyväisiä valintaansa (esim. Chhetri, Khan, Stimson & Western 2009), toisaalta kohtuullistamisen elämäntapamuutokseen liittyy monenlaisia tasoja ja muotoja, kuten esimerkiksi kevyempiä elämäntapavalintoja tai vahvasti eettisiä elämänmuutoksia (esim. Etzioni 1998; Elgin & Mitchell 2003). Blogikirjoituksissa ei viitattu varsinaisesti kohtuullistamisen (*eng. downshifting*) elämäntyyliin valintaan, joissakin kirjoituksissa tosin pohdittiin esimerkiksi työajan lyhentämistä. Tosin tällaisessa tilanteessa kirjoittajia myös pohdittiin työajan lyhentämisen taloudelliset vaikutukset. Kirjoituksissa esitettiin pikemminkin nopeampia ja käytännöllisiä keinoja kiireen taltuttamiseksi. Toisaalta myös kiireen helpottamiseen liittyvät kevyemmät keinot ovat osa kohtuullistamisen ajattelutapaa. Voidaan pohtia, miten yleinen va-

linta elämän kohtuullistaminen kokonaisuena elämäntyylinä suomalaisille on. Onko elämän kohtuullistaminen valinta erimerkiksi työuupuneelle vai onko kyse yleisemmin selkeästä elämäntavan vaihdoksesta esimerkiksi ideologisten syiden vuoksi?

Yhteiskunnallisessa mittakaavassa kiireeseen voisi ajatella vaikutettavan siten, että yleinen ilmapiiri sallisi erilaiset elämisen tavat. Joissakin työpaikoissa on jo huomioitu hyvin etätyömahdollisuudet ja pyritty perheen ja työn parempaan yhteensovittamisen käytäntöihin, jotta mahdollinen aikapaine helpottaisi. Suomen ruuhkaisella pääkaupunkiseudulla esimerkiksi erilaiset liikkumiseen liittyvät ratkaisut helpottaisivat ihmisten arkielämää. Ylikännö (2015, s. 84) kirjoittaaakin, että aikapolitiikan keinoin voitaisiin luoda asuin- ja toimintaympäristöjä, joissa siirtymät paikasta toiseen ja turha odottaminen ja jonottaminen minimoitaisiin.

Yksilöiden ja perheiden ajankäyttöön liittyvät säätelevinä tekijöinä persoonallisuus, reaktionopeudet ja itselle asetetut tavoitteet ja toisaalta kiireen kokeminen ei ole täysin suorassa yhteydessä käytössä olevan ajan määrään (Miettinen ja Rotkirch 2012, ss. 120–123). Yksilötasolla osalta erityisesti omien vaatimusten alentaminen voisi tuoda apua kiireiseen elämäntilanteeseen. Erilaisia aikavaateita muodostuu kotona, työssä ja vapaaajalla. Yksilötasolla voitaisiin siten pohtia, mikä on riittävä taso erilaisista tehtävistä ja velvoitteista suoriutumiseen. Tosin kyse on myös jokaisen yksilöllisistä persoonallisuuksien piirteistä, joihin voinee tiettyyn pisteeseen saakka vaikuttaa parhaiten itse.

Mielenkiintoisena jatkotutkimuskohteena olisi tutkia, miten kotitalousopetuksessa olevat oppilaat kokevat kiireen omassa elämässään. Tämä tutkimuskohde voisi siten yhdistää sekä kotitaloustieteen että kasvatustieteen. Tällaisen tutkimuksen avulla voitaisiin selvittää, miten kiire näyttäytyy yläkouluikäisille, mistä kiireen tuntu heidän mielestään johtuu ja millaisia elämänhallinnan ja arjenhallinnan tapoja voitaisiin kotitalousoppitunnilla oppia kiireen helpottamiseksi.

Lähteet

- Adam, B. (1995). *Timewatch: The social analysis of time*. Cambridge: Polity Press.
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0* (4. uud. p.). Tampere: Vastapaino.
- Anttila, T., Oinas, T. & Nätti, J. (2015) Kadotettu viikonloppu- Ajankäytön muutokset viikonloppuisin. Teoksessa Anttila, A., Anttila, T., Liikkanen, M. & Pääkkönen, H. (toim.). *Ajassa kiinni ja irrallaan: Yhteisölliset rytmit 2000-luvun Suomessa* (s.19–31). Helsinki: Tilastokeskus.
- Aula, P., Matikainen, J. & Villi, M. (2006). Verkko yhteiskunnallisena tilana. Teoksessa Aula, P., Matikainen, J. & Villi, M. (toim.) *Verkkoviestintäkirja* (s. 9–21). Helsinki: Yliopistopaino.
- Bellezza, S., Paharia, N. & Keinan, A. (2017). Conspicuous Consumption of Time: When Busyness and Lack of Leisure Time Become a Status Symbol. *Journal of Consumer Research*, 44(1), 118–138. doi:10.1093/jcr/ucw076.
- Brown, S. L. & Booth, A. (2002). Stress at home, peace at work: A test of the time bind hypothesis. *Social Science Quarterly*, 83(4), 905–920.
- Chhetri, P., Khan, A., Stimson, R. & Western, J. (2009). Why bother to 'downshift'? The characteristics and satisfaction of downshifters in the Brisbane-South East Queensland region, Australia. *Journal of Population Research*, 26(1), 51–72.
- Daly, K. J. (2001). Deconstructing family time: From ideology to lived experience. *Journal of marriage and family*, 63(2), 283–294.
- Elder-Vass, D. (2012). *The reality of social construction*. Cambridge; New York: Cambridge University Press.
- Elgin, D. & Mitchell A. (2003). Voluntary simplicity: A movement emerges. Teoksessa Doherty, D., Brooks, D., Elgin, D., Etzioni, A., Frank, R., Gregg, R. B., Luttwak, E., Maslow, A H., Mitchell, A., Myers, D., Schor, J., Shi, D., Twitchell, J. B. & Wagner, C. L. (toim.). (s. 145–171) *Voluntary Simplicity: Responding to Consumer Culture*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen* (8.painos). Tampere: Vastapaino.
- Etzioni, A. (1998). Voluntary simplicity: Characterization, select psychological implications, and societal consequences. *Journal of Economic Psychology*, 19(5), 619–643.
- Felski, R. (1999). The Innovation of Everyday Life. New Formations. *A Journal of Culture/Theory/Politics* 39(1999), 15–31.

- Gershuny, J. (2005). Busyness as the badge of honor for the new superordinate working class. *Social research*, 287–314.
- Goodin, R. E. (2010). Temporal justice. *Journal of Social Policy*, 39(1), 1–16.
- Goodin, R. E. (2011). Who's really time poor? *Family matters*, 87(9), 9–12.
- Hakala, J. T. (2010). *Pakattu aika: Kiireen imusta hallittuun hidasteluun*. Helsinki, Gummerus.
- Hartikainen, A. (2010). Työn ja perheen yhteensovittamisesta yhteensopivuuteen? Tutkimus työn ja perheen myönteisestä vuorovaikutuksesta. *Työelämän tutkimus*, 8(3), 291–297.
- Heinonen, A. & Domingo, D. (2009) Blogit journalismin muutoksen merkkeinä. Teoksessa Väliverronen, E. (toim.). *Journalismi murroksessa*. (s. 68–87) Helsinki: Gaudemus.
- Hietajärvi, H. (2019). *Kiireen kesytystä ja kallista aikaa: kriittinen diskurssintutkimus kiireestä ja ajasta suomalaisessa työelämässä*. Pro gradu- tutkielma. Lapin yliopisto.
- Hochschild, A. (1997). The time bind. *WorkingUSA*, 1(2), 21–29.
- Jacobs, J. A. & Gerson, K. (2001). Overworked individuals or overworked families? Explaining trends in work, leisure, and family time. *Work and occupations*, 28(1), 40–63.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2012). *Kategoriat, kulttuuri & moraalit: Johdatus kategoria-analyysiin*. Tampere: Vastapaino.
- Julkunen, R., Anttila, T. & Nätti, J. (2004). *Aikanyrjähdys: Keskiluokka tietotyön puristuksessa*. Tampere: Vastapaino.
- Juniu, S. (2000). Downshifting: Regaining the Essence of Leisure. *Journal of Leisure Research*, 32(1), 69–73. doi:10.1080/00222216.2000.11949888.
- Järnefelt, N. & Lehto, A. (2002). *Työhulluja vai hulluja töitä? Tutkimus kiirekokemuksista työpaikoilla*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Kaarti, N. & Korvela P. (2014). Aika- ja perhekäsitykset ruuhkavuosien määrittäjinä. Teoksessa Korvela, P. & Tuomi-Gröhn T. (toim.) *Arjen rakentuminen ja rytmit perhe-elämän käännekohdissa*. (s.146–167). Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.
- Kallioniemi-Chambers, V., Annala, J., & Mäkinen, M. (2013). Tutkija-opettajien kiirekokemukset yliopiston opetussuunnitelmatyössä. *Kasvatus & Aika*, 7(4), 45–59.

- Kamppinen, M. (1999). *Enkelten aika: aikakäsityksistä ja elämän tarkoituksesta*. Helsinki: Loki-kirjat.
- Knuuttila, S. (2010). Tutkimusaineistojen muodostaminen. Teoksessa Pöysä, J., Järvi-
luoma, H. & Vakimo, S. *Vaeltavat metodit*. (s.19–42). Joensuu: Suomen kansan-
tietouden tutkijain seura.
- Korvela, P. (2003). *Yhdessä ja erikseen: Perheenjäsenten kotona olemisen ja tekemisen
dynamiikka*. Helsinki: Stakes.
- Korvela, P & Tuomi-Gröhn T. (2014). Teoksen tausta ja tutkimustehtävät. Teoksessa
Korvela, P. & Tuomi-Gröhn T. (toim.) *Arjen rakentuminen ja rytmit perhe-elämän
käännepöydissä*. (s.10–29). Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.
- Kuula, A. (2011). *Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys* (2. uudistettu
painos). Tampere: Vastapaino.
- Kääriäinen, E., & Mäkinen, K. (2017). *Riittämättömät supernaiset: diskurssianalyysi äi-
tiysblogeissa tuotetusta äitiydestä*. Pro gradu. Jyväskylän yliopisto.
- Laaksonen, S., Matikainen, J. & Tikka, M. (2013). Tutkimusotteita verkosta. Teoksessa-
Laaksonen, S., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) *Otteita verkosta: Verkon ja sosi-
aalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino.
- Laitakari, N. (2016). *Downshiftaaminen sosiaalisena konstruktiona: Tulkintarepertuaarit
elämänmuuttajien blogikirjoituksissa*. Pro gradu. Helsingin yliopisto
- Lehto, A. & Sutela, H. (2008). *Työolojen kolme vuosikymmentä: Työolotutkimusten tu-
loksia 1977-2008*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Leipämaa-Leskinen, H. & Leino, I. (2013). Vastuullisuuden poikkeavat kategoriat kos-
metiikan kuluttamisessa–Epäonnistumiset, oikeutukset ja perustelut. *Kulutustutki-
mus. Nyt*. 7(1-2), 80–95.
- Malinen, K. & Rönkä, A. (2009). Mihin aika riittää? Teoksessa Rönkä, A. Malinen, K &
Lämsä, T. (toim.). *Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa
arjessa*. (s. 179–202). Juva: PS-kustannus.
- McGregor S. L.T. (2012). *Everyday Life: A Home Economics Concept*. Kappa Omicron
Nu FORUM.
- Miettinen, A. & Rotkirch, A. (2012). *Yhteistä aikaa etsimässä. Lapsiperheiden ajankäyttö
2000-luvulla*. Perhebarometri. Katsauksia E42/2012. Väestöntutkimuslaitos. Hel-
sinki: Väestöliitto.
- Morgan, M. L. (2009). *Discovering Levinas* (1st pbk. ed.). Cambridge, England; New
York: Cambridge University Press.

- Mulhall, S. (1996). *Routledge philosophy guidebook to Heidegger and Being and time*. London; New York: Routledge.
- Niemelä, A. (2006). *Kiire ja työn muutos: Tapaustutkimus kotipalvelutyöstä*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Nikulainen, A. K. (2011). *Kiirekulttuurin lapset. Opiskelijoiden kokemuksia kiireestä*. Pro gradu. Helsingin yliopisto.
- Nousiainen, R (2015). *"Itsepähän olen tämän sopan keittänyt": Kuluttajien ihanteena tehokas ajankäyttö ja aikataulusta vapaa aika*. Pro gradu. Helsingin yliopisto.
- Osbaldiston, N. (2013). Slow Culture: An Introduction. Teoksessa Osbaldiston, N. (toim.). *Culture of the slow: Social deceleration in an accelerated world*. (s. 1–18) Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Pääkkönen, H. (2010). *Perheiden aika ja ajankäyttö: Tutkimuksia kokonaistyöajasta, vapaaehtoistyöstä, lapsista ja kiireestä*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Pääkkönen, H. (2020). Arjen raskaus koskettaa nyt aiempaa enemmän myös miehiä. Tilastokeskus. Saatavilla: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/arjen-raskaus-koskettaa-nyt-aiempaa-enemman-myos-miehia/>. Viitattu 28.2.2020.
- Ragusa, A.T. (2013). Downshifting or Conspicuous Consumption? A Sociological Examination of Treechange as a Manifestation of Slow Culture. Teoksessa Osbaldiston, N. (toim.). *Culture of the slow: Social deceleration in an accelerated world*. (s. 110–135) Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Roark, T. (2011). *Aristotle on Time: A Study of the Physics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rosa, H. (2013). *Social acceleration: A new theory of modernity*. (käännös Trejo-Mathys, J). New York, NY: Columbia University Press.
- Ruusuvuori, J. (2001). Harvey Sacks: Arkielämän metodit ja keskusteluanalyysi. Teoksessa Hänninen, V., Partanen, J. & Ylijoki, O. (toim). *Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjät*. (s. 383–405). Tampere: Vastapaino.
- Salmela, N. (2014). *Kohtuullistaminen elämäntyylinä: valtavirtaisen kulutuskulttuurin ja aikakäsitysten kyseenalaistajat suomalaisissa blogeissa*. Pro gradu. Jyväskylän yliopisto.
- Salmela-Aro, K. & Nurmi, J. (2004). Employees' motivational orientation and well-being at work. *Journal of Organizational Change Management*, 17(5), 471–489. doi:10.1108/09534810410554498.
- Saurio E. (1938). *Kodin kirja*. Porvoo: Werner Söderström osakeyhtiön kirjapaino.

- Sekki, S. (2018). *Arki perhetyön kohteena: Tutkimus uuden työtavan kokeilusta Arki hal- tuun -hankkeessa*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Shaw, D. & Newholm, T. (2002). Voluntary simplicity and the ethics of consumption. *Psychology and Marketing*, 19(2), (s. 167–185) Doi:10.1002/mar.10008
- Shove, E. (2009). Everyday Practise and the Production and Consumption of Time. Teoksessa Shove, E., Trentmann, F. & Wilk, R. R. (toim.) *Time, consumption and everyday life: Practice, materiality and culture*. Oxford. (s. 17–33) New York: Berg.
- Shove, E., Trentmann, F. & Wilk, R. R. (2009). Introduction. Teoksessa Shove, E., Trentmann, F. & Wilk, R. R. (toim.) *Time, consumption and everyday life: Practice, materiality and culture*. (s. 1–13) Oxford; New York: Berg.
- Sirkkunen, E. (2006). Vertaismedia haastaa perinteisen joukkoviestinnän. Teoksessa Aula, P., Matikainen, J. & Villi, M. (toim.) *Verkkoviestintäkirja*. (s. 137–158) Helsinki: Yliopistopaino.
- Suomen blogilista (2019). Saatavilla: <https://www.blogit.fi/>. Viitattu 25.2.2020.
- Taris, T.W., Schaufeli, W.B. & Shimazu, A. (2010). The push and pull of work: The differences between workaholism and work engagement. Teoksessa Bakker, A. B. & Leiter, M. P. *Work engagement: A handbook of essential theory and research*. (s.39–53) New York: Psychology Press.
- Tienari, J. & Meriläinen, S. (2016). *Palvelukseen halutaan ajokoira: Johtajan ulkonäkö ja esiintyminen*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Siltala.
- Tuomi-Gröhn, T. (2009) Kodin arki ja arjen taidot tutkimuskohteena. Teoksessa Janhonen-Abreuquah, H. *Kodin arki*. (s.147–156) Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Vakimo, S. (2010) Periaatteista eettiseen toimijuuteen- tutkimusetiikka kulttuurintutkimuksessa. Teoksessa Pöysä, J., Järviluoma, H. & Vakimo, S. *Vaeltavat metodit*. (s. 79–113) Joensuu: Suomen kansantietouden tutkijain seura.
- Valtonen, A. (2004). *Rethinking free time: A study on boundaries, disorders and symbolic goods*. Helsinki: Helsinki School of Economics.
- Vasama, A (2017). Onko kiire? Kuulunut pärjääjiin, mutta syöt koko ajan menestyksen edellytyksiäsi. *Helsingin Sanomat*. 5.2.2017. Saatavilla: <https://www.hs.fi/ura/art-2000005073487.html>. Viitattu 31.3.2020.
- Ylikännö, M. (2015). Kenellä on kiire? Suomalaisten kiireen kokemukset ja ajankäyttö. Teoksessa Anttila, A., Anttila, T., Liikkanen, M. & Pääkkönen, H. (toim.). *Ajassa kiinni ja irrallaan: Yhteisölliset rytmit 2000-luvun Suomessa*. (s.73–84) Helsinki: Tilastokeskus.

